Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 18 АВГУСТ, 1984 ШУ. ◆ № 99 (6977). ◆ Мах 3 кап.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюро аргIанарча заседане хьежай 1984—1990 шерашна мехка телевизионни вещане материально-технически базе дегIайоаларга дешага.

Заседане белгал ма даккхара, тIеххьарча шерашка чIоагIа дегIаенай советски телевидени. Хьалхьай керла кабельнии радиорелейнии линеш, болх бе йолаеннай кхуз бола телестанцеш, болх беш я мехка ерригача городашкарчеи юрташкарчеи дукхагIа йолча районашкеи телевизионни вещане передачаш а хулийташ йола «Орбита», «Экран», «Москва» яха космически системаш. Цунца цхьана Iилма-технически процессана карагIдийнарацна хьаел бос бола дунеха программаш йола телевизионни вещани дегIайоаларей цуи дикал чIоагIа даккхарей керда торонаш.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совето цу дешах лаьца тIанийцача соцам тIа белгалъяьй передачаш дIателаш йола телевизионни станцеш, телевиденей радиовещанеи объекташ хьалъе, шеръе, реконструкци е, спутникови телевидене системашта разработка е, хIаьта иштта телевизионни оборудоване духь-духьа тайпаш хкадела, соадакха лаьрхIача гIулакхий комплекс. Цу гIулакхаш торо хулийт мехка ерригача союзни а автономии а республикашка, краяшка, областашка баха мах телевизионни вещанеца кхы а дукхагIа чулаца, советски телевидене балха беррига боарам лакхбе.

КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума решенешка хьежжа Политбюро дийцар халкъа депутатий Советий болх дIахо вагIабаьккха тоабарцен боахама а социально-культурни а деррига гIулакхаш кхоачашдечара бахача яаха эшарашка хьожачара цар лоархIам лакхбарцен дувзаденна дола цхьадола дешаш. Халкъа депутатий юртий, поселкий Советий, зIамигача городашкарча городий Советий кадраш хьалоржилгеи дIачIогIъелгеи тоадара дика баьгахьа лаьрхIад хьатIадоагIача шера денз цу Советий исполкомий хоржаш болча бокхлой должностий алапеш лакхделга. хIаьта иштта советски балха тIа хьежабеча промышленноста, юрта боахама, халкъа образоване, кхыча доакъой специалисташта ца хувцаш дутача алапей боарам а.

КПСС ЦК Политбюро могаргIар ковкъоста Д. Ф. Устинова Немеца Халкъа Демократически Республика оборона министрца С. М. Касемоца вIашагIкхетара итогаш, хIаьта иштта хьажа а хьажа тIанийцаи цхьадолча кхыча чурча а арахьарча а дешай хьагъельара рашени. саонкломевл

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

КПСС Центральни Комитет, СССР Министрий Совет, профессиональни союзий Ерригсоюзни Центральни Совет, ВЛКСМ Центральни Комитет хьежай 1983/84 шера доахан толаме Iангара дахаре. Iан замалехьа хьайбай продуктеш йоахилгеи кийчъелгеи соадакхара лаьрха хиначa Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка. Цу дешах лаьца тIанийцача соцама тIа белгалдоах, парте XXVI съезда, КПСС ЦК майски а (1982 ш.) дул тIеххьагIарча а Пленумий решенеш кхоачаш а еш, дукххача колхозий, совхозий, агропромышленни комплекса механизированни а кхыйолча а предприятей къахьегамхоша хьайбай продуктивность лакхъелгеи уж добаделгеи Iалашдаь хилар, из даьгъа дегIадоаладеча даьха дика толамаш чIоагIдар, СССР Кхачан программа кхоачашъеча донкха даьгъа лацар.

Соцам тIа кертагIдоах, агропромышленни комплекса чуйоагIача предприятей организацей коллективашта юкъере бувзамаш дегIаухашн ергадувлаш тоалуши латташ хилар, чIоагIъеннай цу процессера районий, областий, республикай агропромышленни объединеней влияни. Комбикормовой, микробиологически, кхачан, кулла, шурий промышленноста, чкъарий боахама, сельхозтехника дукхача предприятей коллективаша алсамдаьккхаз дикал лакха йола комбикормаш, доакъара добавкаш арахецилгеи уж юрта боахама лоаттаелгеи, тоадаьд хьайбаш леладеча фермаштеи комплексаштеи технически тIулакхаш делга, халача къахьегама механизаци елга, шердаьд доахани турен уж долчча моттигашка дIа а ухаш дIанйделгеи уж специализированни транспортаца дIаккхухьилгеи, тоадаьд продукци чанхйоахилгеи из лоаттаелгеи.

Партийни, советски, боахамий, профсоюзни, комсомольски органаша чанхбаьккхаб социалистически яхь эргальйкха тоаяран цун действенность лакхъяран тIаберзабаь болх, лакхбенкаб хьайбаш леладелга дIахо лакхдаран цу даьгъа хьалъча производственни потенциалах эффективно пайда ийбарех, боахама расчет юкъейоалаяра. хIаман кхом белгеи хьурмат делгеи тоадара, дисциплиней организованности чIоагIъяра, къахьегама хьалашн цун сеарлен лакхъяра, хIаьта иштта хьайбаш леладеча фермайи комплексайи хIара болхло тIеххьара хьахулаш дар дукхагIа хилийта гIертийтара лоаттабеча къовсама къахьегама коллективаш оарцагIъяара даьгъера яхьа лоарйаш.

Берриге мохк хьанийцача Iан замалехьа тIех кхочашъьй дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ кхарен пачхаделлхенга йоахарен планаш.

Цунца цхьана соцам тIа белгалдоах, дунихача колхозашка, совхозашка, кхыча юртбоахама предприятеш к а хьайбай продукташ йоахилгеи кIелгеи соадакхара, цар дикал лакхъяра йолаш йолча торонех бокха пайда ийбеш ца хилар. ДIадахача Iай хенача хьалаца кийсдича шура йоахихилгеи эшилгеи лохдалийтад Узбекски ССР, Башкирски АССР, Курганеки областа боахамаша. Дукха шура хьа ца луш йитай Кировски, Челябински, Тюменски, Черниговски, Кустанайски, цхьайолча кхыча областий колхозашеи совхозашеи. Хьаьдача даьгъе из да къахьегама яхьа эша хьалаш ерригача фермашней комплексашней хьадаь ца хилар, яхь вIашагIйоллача формализм лелаеш йола моттигаш дIаяьха ца хилар. Iилмана карагIдийнараци хьалха латта опытн эсала балха юкъехкувлаш хилар бехьан долаш хинна хIама.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски боахамей органаша, колхозий, совхозий, агропромышленни комплексана чуйоагIача предприятей учрежденей кулгалхоша де дезаш дола хIама да дIадахача Iай доахан Iангара дахара итогашта масса оагIора кIоарга анализ яр отрасль дегIаухача долаш дола кхоачамбоацараш лоацца хана дIадахари, хьайбай продукташ йоахилгеи кIелгеи тепашне дегIаухилга Iалашдаре дезаш дола хьадш дола гIуланхаш кхоачашдары.

Хьайбаш толаме Iангара дахара, 1983/84 шера Iан замалехьа хьайбай продукташ йоахилгеи кIелгеи алсамдаккхара лаьттача Ерригсоюзни социалистически яхье котало лаьнкарашо а лаьрхIа, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ еннай КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, профессиональни союзий Ерригсоюзни Центральни Совето, ВЛКСМ Центральни Комитето:

союзни республикашта:
РСФСР,
Украински ССР,
Белоруссни ССР,
Азербайджански ССР,
[illegible] ССР,
Киргизски ССР.

Автономии республикашта, краяшта, областашта, автономии областа.

РСФСР гIолла — Бурятски АССР, Мордовски АССР, Нохч-ГIалгIай АССР, Чувашски АССР, Алтайски край, Краснодарски край, Белгородски область, Владимирски область, Вологодски область, Горьковски область, Куйбышевски область, Ленинградски область, Новосибирски область, Пензенски область, Пермски область, Сахалински область, Тамбовски область, Томски область;

Украински ССР гIолла — Винницки область, Днепропетровски область, Житомирски область, Запорожски область, Кировоградски область, Львовски область, Черкасски область;

Белоруссни ССР гIолла — Брестски [illegible]

(ДIахьедар 3-гIча агIо тIа).

БАЛХАЦА АЙХХА ЮВЗ

Соахка чаккхьали а ч а парте ЦК декабрьски Пленум хиначул тIехьагIа гойтаре агитаце чулоацама ларве йиллар плакагIа йоагIачул къахьегама овсарле 1 процент лакхъен продукцега дIадодар 0,5 процент кIезигдел, аьнна цо яь уназани.

Завода коллектив шайна атта ца хиларг лаха Iема йоацилга ховрега цо ер ку дIадолалуш тIанайцача социалистически декхарашна къахьегама овсарле йоагIачул а 2 процент тIех хулийтаргъя, аьнна дIахадаьлга хайча, продукцега дIадодар лохдергда парте дIадеххача боараме — 0,5 процента. Тха экономисташа хьалхе лаьрхIад арахецача продукцега диллача дуи маIан машта кхетаде доагIа. Нагахьа санна къахьегама овсарле 2 процент лакхъеш хилча заводо кхы тIа а арахеца еза шера 440 эзар сома мехьа продукци, вешта аьлча, 4 эзар электросверлилка, 300 кровельни машинка, 700 басар детта агрегат, иштта кхыйола продукци. ТIаккха продукцега дIадокийтар ах процент кIезигдича хьахул кхы тIа 85 эзар сом пайда.

Цудухьа тха цехашкарча, участкашкарча партийни организацей секретараша партгрупоргаш шоай коллективашна кийчъеча продукцега хьежжа йоагIа цифраш хьахоржаш, тIанйдаьча социалистически декхарий хIара пункт хьадда царца йовзахьа, хьахьокхар дуьхьа стенде, плакаташ, кхыйола гойтара агитаци вIашагIйоахкаш хинийб.

Иштта, строительно-отделочни машинкаш арахецача цеха парторганизаце секретаре Я. Х. Сагова хоза вIашагIтIехьйиккхай цу гIулакха хетаь йола стенд. Укхаза тоза бIаргтIаоттаргболча тайпара кийчдаьй цеха коллективо шийна хьалхашка оттадаь декхараш. Царна уллув хьалтехад царца яхь лоаттаеча № 43 йолча цехо тIашйна социалистически декхараш а. Йолаш я цехерча кулевой циклагара бахьна продукци йистелхкхаше болх беш йолча яхь комплексни бригада план-графики, социалистически декхараш.

Укхазера къахьегамхой бригадай шоай балха тIа иштта камаьхал йоал бIаргаго йиш хилараш соагIа, шоай кхоамара перспективаш а йовза торо йолаш ба. Цех кийчлуш я гIишлош хьалъеча эзза шин тайпара йола угольникаш арахеца.

Гойтара агитацех хьэтамца пайда ийбеш ба литейно-прессови цехе а. Цу дешца боагIа хоархIам беш ва цар парторганизаце секретарь Гизатулин Мубаракша Шавилович, цеха начальник Точиев Ахьмада Башир. Цу даькъе шоаш хьадер, безам тIабахийтея хьалхашка латтача декхарашца айхха дийзен вIашгIехьдоакххаш хиларца царна карагIдоал ваьха дог тIоадоакххаш, уж дикагIа къахьегара оарцагIбоахаш йола гойтаре агитаци кийчъе. ТIаккха цунга хьежа аьттув болаш лел коллективе балха гIулакхаш, а, цех даим яхар санна заводе дикагIчарех цаI лоархIаш я.

Укх цехе лерттIа социалистически яхь йоаржаелга, цу болама юкъе бахарий гIулакхаш шерра дIадовзийтилга Iалашду. Балха хIара де чакхдаьлча литейни участка дикагIволча мастера Умахов Назира бригадаша даьха толамаш хьахьокхаш йоазош ду цу гIулакха аьнна кийчъяьча стенда тIа, котбаьнараш белгалбоах.

Н. Умахова участко деталаш арахецара шоашта заводо енна план кхоачашдаь ца Iеш, лакха дикал йолаш хан-ханнахьеи кхоачашду «Стройинструмент» яхача Костопольски цIи йоаю оборудовани хьаеча Шучевски заводий заказаш а.

Цу цехе кийсвенначул бIарг тIа ца оттеш дусургдац «Ленински хьесане, коммунистически хьесане даха, болх бе, къовсам лоаттабе!» яха лозунг. ХIаьта уж хоадахета ца аьнна дешаш долга ховргда вIезиг-дукха цар балха гIулакхашта дух тIа ваьлча.

— Цига литейщик М. Хамхоев цамогаш хинна моттиг хийсъелар,— йоах цеха начальника В. А. Точиева. — Литейщикна болх ца беш латтийсар, хIаьта Костопольски завода заказаш юкъагIдиса тарлуш дар. Цу участка мастер вола къона коммунист Алиасхаб Баллыш ше эттар цу машина тIа болх бе. ТIаккха норма 120 процент тIехкхоачашъе карагI а а даьлар цун.

Планал совгIа ши процент къахьегама овсарле лакхъяран продукци хьаеш дIадохийтар ах процент кIезигдаран тIехьа лоаттаеча социалистически яхье хьанаре декъа лоацаш ба инструментальщикаши механически цеха станочникаши. Царех дуца агитационно-хьоахама материалаш а.

Уйла айттаргйолаш да цхьан балха минута мах, балха хьава саг тIехьаваьлча е прогул йича хула эе мелад хьахьокхаш даь йоазош.

Заводе иштта йолаш я дисциплина чIоагIъяра, хIаман кхоамн хьурмати дара, продукце дикал тоаяра е, вешта аьлча, чурча резервех дикагIа пайда эцара къахьегамхой тIахьехаш йола лозунгаш, плакаташ.

Кхоачам ба алхха кхаь шерен ах шерен предприяте къахьегама овсарле 19,6 процент лакхъеннага белгалдаьккхача. Из иштта хиннад болх беш бола къахьегамхой эцалуш хиннбале а.

Х. МЕСТОЕВ,
Назрановски «Электроинструмент» завода партбюро член, инженер-технолог.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас, 1983—84 шера Iан замалахьа хьайбашка толаме Iа даккхийтаран хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяран йолча союзни автономии республикай, краяй, областий, автономии округий, районий, колхозийи совхозийи коллективай, боахамашта юкъерчен юртбоахама кхычен предприятей Ерригсоюзни социалистически яхьа итогашка а хьежа, котъаьнарг а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ еннай:

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла

1. Нохч-ГIалгIай АССР-а
2. Ачхой-Мартановски района
3. Грозненски района «Атагинский» совхоза
4. Надтеречни района «Гвардейский» совхоза
5. Назрановски района «Назрановский» совхоза

Хьалаш цхьатарра дале а...

Мишта дел доакъар кийчдара балхаш Назрановски района боахамашка? Цу гIулакхага хьожаш хилар тхо укх деношка.

Совхоза-техникума ферма кога силос чуйоллаш боаш болхлой. Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр а йоагIаш, йиъ-пхи минут мара ха юкъе ца йолийташ цахаддаш хьатIаух мошача доакъарах етта йола автомашинаши тракторни лафеташ. ЦаIн ахи эзар совгIа тонн силос чуйоадаш бола кIоаг хьалбизаб. Из IотоIаеш боаш С-100 яхача гусенични тракторица Октябрьски УТТ механизатор Ванюченко Александри совхоз-техникума механизатор ДТ-75 яха бульдозер лелаеш вола Котиков ИбрахIами. Беж боакххилга йоацаш дика болх бу шинне а.

Доакъарга хьож тхо. Технологега ма йоагIIара силос чуйоал, дикал лакха йолаш хургда из доакъар.

Къамаьл хул тха механизаторашца. Цар болх дIабодабу Iуйрийна 8 сахьат даьлехьа, хIаьта шоай тракторий мотораш дIа а доадаш сайренйна итт сахьат даьлалча. Дикача сухалца кийчъю силос. Из хьаьхьовх укх дашерга а. Юкъера даьрхIача хIара дийнахьа 300—350 тонн чуйоллаш, 15 август хьатIаотташ 1800 тонн силос кийчъьй цар. Болх беш я тракторашта тIехьайнйза делаеш йола кхоъ комбайн, пхиъ автомашин, массеи тракторни лафет.

Шоайла яхье а баьнна къахьегаш болча комбайнераша, шофераша трактористаша деча балхий учет лелаеш ва тараз увзаш вола къахьегама ветеран пенсионер Полонкоев Махьмада Идрис. Цхьан дийнахьа 133 тонн доакъар а хьекха хьалхле яьккхай комбайнера Барханоев IаддрахIмана, шоллагIча дийнахьа цул шин тонн дукхагIа а хьекха хьалхаваьннав Кодзоев Башир, хIаьта кхоалагIча дийнахьа 154 тонн доакъар даьккхача Котиков Аюпа яьккхай котало.

Уж санна шоайла яхье баьнна къахьегаш ба шофераш а трактористаш а. Шоай балха нормаш дикка тIехкхоачаш а еш сухалца рейсаш ю шофераша Хамхоев Султана, Мальсагов Рашида, Хамхоев Хаважа, Галаев Тархана, Талдиев Iийсас, Хамхоев Башира, трактористаша Котиев Рамзана, Даурбеков Ювниса, кхыбараша.

Фермана дукха гаьна доацаш дагIача аьлен чани аргIашка хьож тхо. Уж бIаргадайча дог-безам байра тха. Люцернах кийчъяьча 80 тонн хулаш йолча аьла аргIа геттара во даьд: оагIонца хьаара аргIа йол дIайоаккхаш кийсдаьдац, лаккхера готта а деш аргIана бухь баьккхабац. Иштта бIарахьажа дог ца доагIаш эсала да цунна юкъ дагIа цхьаькха аьла аргIа, картал арахьа дагIа чани аргIа. ЛерттIа уж хьаца дарах паст-каста цига IотIаделхача догIаша цох дикка доакъар толкадар кхераш болаш да гIулакх. Ха дIа а ца йохийташ цIи ньлча санва сиха хила деззача тайпаре уж аргIаш хьатоадайта деза догIаша эе дерудоацаш.

Укх шера цига кийчъьй 158,8 тонн йол. Цох 16,5 тонн хулаш яр йол я аьнна ала йиш йолаш яц: вагнагаьа юкъе увш люцернай мергIалгаш а долаш бIехача баьций сомен дIаьхен йоаьаенна чIегIаш я. Кхетадеш дац дикача аьлаца цхьана из дIаоттаяр а.

ХIаьта мишта болх бу комбайнераша? Хьож тхо цар хьенкача сух а юкъе увш йолча хьажкIашка. Уж геттара лакха хьоhх. 35—40 сантиметрага дIаккхоач коса кхнаш. ДIалаьрхIача ши тонн гергга кога доакъар юхедутт гектар кхай тIа. Кулгалхоех цхьа саг вецар кхай тIа. ТIаьхожан а боацаш шоай лоIамагIа бьсача комбайнераша дювашта аттагIа долча тайпара беш хила безаш бар из болх.

Цигара гIулакх даьлча долх тхо из бола ялат тIахиннача кхашка латтача чага хьажа. Хьалдаь а даьнна аргIаш (нагахь санна цох иштта ала мегаргдолаш дале) цхьа аргIа дар. Кхы шин аргIа а хьалде долаьдьча юкъагIа а диса латтар, хIаьта кхоалагIдар хьалде лерхIача мерте хьатIаэза чана тонхораш яр. Цхьайтта сахьат доалаш мара латтацар тхо цига гиннача хана. Цхьабакьда, цу йоккхача аре гIолла дIа-юха хьежача, даьтта оахин кьула Т-150 яха цхьа трактор юкъера дIаяьнкача, ча хьагуддеш а цун тонхораш хьалтелаш болх беш а цхьа агрегат бIаргайовзар тхона.

560 гектара тIа мара хинадац цига из бола ялат. Кхыча совхозашка хьежача из геттара кIезига а да. Шига кIира даьнна Iийнадац из аьрда даьнна. Шортта ха хиннай ча хьагулде а цхьлерттIа аргIаш де а. Яле а из доархIаме гIулакх шийхашаьа чакхдаккхара къахьегамхой оарцагIбаьхабец. Хаоттам дика болаш йола ха латтарг ма йий яхаш сатийна баьсIаб боахама кулгалхой.

Цул тIехьагIа «Назрановский» совхоза из бола ялат тIаккхиначa кхашка хьалдаь латтача чана аргIашка хьож тхо. ВIахха тара дац укхаш совхоз-техникуме даьрашта... Стогометателашна тонхораш хьаа ца ду, бухь а боакххаш, лакха даьд аргIаш, хоза кулг тохаш нийсъяьй оагIонаш а. Мел дукха догIаш делхарах ча талхарг и дай аьнна кхера везаш дац гIулакх. ЦIа ца хиийтара йола мероприятеш кхочашъен хIара аргIана голахьара даьтта а аьхад. Гуш ца ча хьагулдарца а аргIаш дарна а дувзаденна балхаш тIехьа ца доалийташ шоай ханнахьен дикен чакхдаьха хилар.

Цигара, даьлча Аьтийн-Юртарча ферма кога дIаоттадаь латтача доакъарага хьажа долх тхо. Цига литт воркI аргIа: пхиъ чанен пхиъ аьлен. Цига а хIаранена говзаьара даьтта аьхад. ДогIаша толкадар кхерам болаш дац из доакъар а.

14 август хьатIаотташ «Назрановский» совхозо кийчдара балхаш саьдаь дIа — 1800, сенаж — 1485, силос — 5000 тонн. Доакъар кийчдара балхаш сиьдаь дIахьош да. Къаьстта чIоагIа низаш тIадерзадаьд цар укх деношка хьажкIех силос кийчъяра. Лоацца аьлча, совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша цIенхаштта йоакхо ю шоай хьайбашта шортта гIожен мошен доакъар Iалашдара, техникее эзар елхай дIахо йодача хана а пачхьалкхенга шурен дулхи дохкара декхараш толаме кхоачашдара.

Сарахьа юха а совхоз-техникуме хьажкIеш хьоккхача кхай тIа кийслу тхо. Цига ба парткома секретарь Берижанов Мухьмад, керттера агроном Аушев Мухьмад. Тха бIарг тIаотт дедигъел тIехьагIа комбайнаша хьажкIаш хьеккхача кхайна: болх цIена баьб, хьажкIаш хьекхе ехкача тайпара лоха хьекхай. Тхона тоам бар а хулаш оаха яь критика ма йоагIIара дIайийшар шоай гIалат кхетадаьча боахама специалисташа а, механизаторашa а.

М. СОКОЛОВА,
НГIАССР юртбоахама министерства агрохимлабораторе отдела начальник.

С. АУШЕВ,
«Сердало» газета спецкорр.

КПСС ОБКОМЕ

Самардийнахьа КПСС обкома бюро шерьяь заседане хилар, цига даьгъа доацаш карте райкомий хьалхара секретараш, горрайисполкомий председателаш, республика министерствай, агропромышленни комплекса ведомствай кулгалхой а болаш.

КПСС ЦК Политбюро Российски Федераце гIоллерча соцамга хьежжа дикка доашхаш дийцар КПСС обкома бюрос республика юрта боахамерча гIулакхий хьал.

Къамаьлаш даьча КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеевен КПСС обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаевен белгал ма даккхара, республика партийни, советски, юртбоахама органаша де лерхIар кхоачашдара тIаберзабаь болх бу юртбоахама продукци дукхагIа яьхара йолча торонех яхь а бизовагIа пайда эцаш, къахьегама коллективашкарча организаторски политически балха боарам лакхбара хьадам болаш ве доагIараш ду, эхьайттахагIча пятилетка задашаш кхоачашъяра бола кадрай бехктонхам лакхбу.

Цунца цхьана къаьстта чIоагIа терхам тIабахийтар юртбоахама продукци яккхарен кийчъярен даькъе, доакъараш Iалашдеча, гурахьа юв культураш дIаера кийчо еча, лика вIашгIехьдаьккха хьажкIаш, шекара свекла, комсаш, кхыйола культураш чуэцилга чакхдоаккхача, хьайбаш Iангара дахара кийчо еча долаш долча кхоачамбоацараштей дакза дисараштен.

КПСС обкома бюрос парте городскойи райони комитеташкара, советски юртбоахамен органашкара, районий агропромышленни объединенашкара хьадийхар кхоачамбоацараш дIадахарал хIара колхозага, совхозага юртбоахама ду толаме чакхдаккхийтаран кхы тIа деррига де кел доагIар делла.

Партийни комитеташта хьалхашка оттадаьд социалистически яхь вIашгIельйоакхилга тоадара, юкхьарча партийни организацейи партгрупрпей болх айбара, къахьегама коллективашта цар еш йола эцайн чIоагIъяра дола декхар.

Хоржамашта хьалхара собранеш

Самардийнахьа Гудермесски мединструментий заводе собрани хилар. Из тетальяр № 91 йолча Промышленни хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттазара. Собрани хьайийлар завода профкома председатель М. С. Урдученко яр.

ТIаккха дош делар токаре-револьверщикайна Л. К. Малеевана. Цо предложени елар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев оттаве, кандидата биографи а йийцар.

Владимир Константинович Фотеев ваьв 1935 шера Куйбышевски областерча гор. Тольятте. 1958 шера Московски авиационни технологически институт лаьккхай цо, хIаьта 1974 шера — КПСС ЦК-ара Лаккхера заочни партийни школа. 1961 шера денз парте член ва В. К. Фотеев.

Шай къахьегама никъ дIаболабаьб цо 1958 шера гор. Куйбышеверча авиационни заводе инженер-конструктор волаш. 1963 шера партийни балха хьоквавенна. Гор. Куйбышеверча КПСС Железнодорожни райкома хьалхара секретарь хиннаф из, КПСС Куйбышевски обкома промышленно-транспортни машиностроенен отделий заведующи хиннав. 1976 шера денз — КПСС ЦК аппарате цо ворхI шера болх баьб организационно-партийни балха Отдела инструктор волаш. 1983 шера май бетта денз В. К. Фотеев — КПСС Куйбышевски обкома шоллагIа секретарь. 1984 шера июль бетта Нохч-ГIалгIай АССР КПСС обкома хьалхара секретаралла хержав.

Собране иштта къамаьлаш дир слесарно-механически цеха вокхагIа волча мастера Х. Н. Мичигова, заводи партгкома секретара М. С. Алимовича, тIема а къахьегама а ветерана Г. Т. Самсоненкос, завода директора С. А. Казарина. Цар хьалхьар Л. К. Малеевай предложени.

Собране шевар раьза а волаш оттадир: № 91 йолча Промышленни хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь Владимир Константинович Фотеев оттаве.

* * *

Хоржамашта хьалхара собрани хилар самардийнахьа Алхан-Юртарча культура ЦIагIа а, цига гулбеннабер Урус-Мартановски районерча «Красноармейский» совхозера болхлойи гIулакхашхара нахи. Собрани хьайийллар яр профкома председатель С. Джанбекова. ТIаккха дош делар хьайбаш чуоттадаь кхоабача бригада бригадира С. Гебаева.

Цо предложени елар НГIАССР Лакхехьарча Совете хьайбаш чуоттадаь кхоабача боахамий группа кулгалхо Мовли Сатуевича Асхабов херже. ДIахо Гебаева гулбеннарашта дийцар Асхабовай вахара наькъах лаьца. Из ваьв 1939 шера. 1973 шера денз цу совхозе болх беш хиннай, хIаьта 1979 шера денз хьахкарча лелаеш я.

Коммунист М. С. Асхабов ва парте Урус-Мартановски райкома член а, районни Совета депутат а я. Бригадерча коммунисташа шоай партгрупорг лаьй цунах. Партийни группа цуна а терхам тIалоаттабу хьайбаш лелладечар къахьегама дисциплина чIоагIъяра, царна юкъе социалистически яхь йоаржаяра дешашта.

С. Габаева предложени хьаллоацаш къамаьлаш дир кадрашта волча инспектора Н. Фила, бригадира И. Цакаева, совхоза директора Р. Исламова, Алхан-Юртовски юрта Совета председателa В. Сатуева.

«Красноармейский» совхоза болхлой а гIулакхарча нахи а юкъарча собрани соцам бир: № 143 йолча Алхан-Юртовски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла «Красноармейский» совхоза хьахкарча лелаер Мовли Сатуевич Асхабов оттае.

Халкъа тIахьожам

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

ТОАДЕ НАХА ГIУЛАКХ ДЕЛГА

Халкъа тIахьожама комитет хьежей «Чечингобувьбыт» объединене (директор нох. Мусаев) бахача наха бытовой гIуллакхаш мишта ду. ХIана укхаза латташ долча хьалах кхочамбе йиш йоацилга гучадаьннад. Комитето техкача хьалхехкад объединене а цун подразделенешка а дукха кхочамбоацараш долга. Бахача наха бытовой гIуллакхаш дара правилаш, производственни а финансови а дисциплина техкхо. Объединене цехашка, ательешка хьа а баш, приемни пунктешка гIолла бохкаш бола тейп-тейпара кога гIирс кьонхамь я эталон сенна боацаш, оагIа ба. Пачхьалкхан стандарто дIадехачоа кеп лец цо.

1983 шера Госторгинспекце Нохч-ГIалгIай управлени массехаза хьежача гучадаьннад бахача наьха заказах кьебаш бола кога гIирс инструкце а РСФСР РСТ 240—78 йолче положенета а хьежна беацилга. Пхозза хьежача кхозза браг хьй арратга а парташ — 188, пара кога тIа буха гIирс бохка бокъо ца луш соцабаьб.

Нормативно-технически документаце дIадехачоа кеп луш боаца кога гIирс ара а хецаш натага бохкилга деккар дуьйла. Госторгинспекце 1983 шера приказ теза хиннад. «Чечингобувьбыт» объединенера бокъо лац цо дукха йоаццача партаз кога гIирс ара а вешаш бохка. ХIаьта а объединене кулгалхоша де дезар даьвац бахача наха гIулакх делга тоадера. ЧIоагIъань тIаьйше образецаш теркал ца а еш, кьалха сенна кIезиг-кIезигена партат хьа а беш боти кога гIирс. Кога гIирс хьабеча дам нормативно-техническон документаш, образецаш дубликаташ, маркировка а йоацаш, технологи телла а еш хьабу кога гIирс.

Образецаш сенна боаца кога гIирс хьабу лакхерча разряда долча бета ЦIагIа, №№ 24, 50 йолча приемни пунктешка, кьачехьа. ХIаьта № 7 йолча приемни пункте йохкаш хиннa маIача мехка ботинкаш госстендарто тера хилара гаьна яр. Уж тегаш беьхиза маьа во бар. проклядкаш клейца IотIенIоагIъацар. айраш хила езача тей нера фоэзеровка йолаш децар. Из продукци [illegible] яр объединене чуйоагIа №№ 1 2 йола цехаш.

Кхы динагIа цар № 24 йолча приемни пункте йохкаш хиннараш а. Укхаза 87 пара ботинкаш ца йохкийташ сеца а я, тоае ехакьаьйтар.

Технически документаце дIадехачоа кеп ца луш бола кога гIирс арахецарах объединене экономически санкцеш хьй. Йоккха йоаццача партах кога гIирс арахецилга декхаш ардлинцеш хьй Госнадзоре Нохч-ГIалгIай лабораторе. ХIаьта Госторгинспекце лаане юкъара яьккхай 8,3 эзар сома арахийца продукци.

Бахача наха гIулакх дараш йола правилаш телха а еш, хьабу хьалха заказ деьдоаца кога гIирс. Из бохкача хана заказ-квитанцеш а язъеш, бокъо йоацаш прейскурантин мехьа 5 процент IотIатоз мугIарерча ательешка, хIаьта лакхерча разрядагIа ателье яла — 20 процент. Иштта, укх шера 24 апреле бита ЦIагIа йохкаш хиннача маIача мехьа 21 пара ботинкаш. 4 пара хьалзагIа дель заказ а доаццаш тийга яр, хIаьта а прейскурантин мехьа 20 процент IотIа а тохаш йокка оттадь латтар уж.

Лакхерча разрядагIа йолча «Башмачок» яхача ателье тIа бель латтача 54 пара кога гIирсаш, 2 пара мара боцар хьалхагIа заказ а дь, квитанцеш язъь. ХIаьта а, боагIачуя соагIа мах а баккхаш, йохка оттадь латтар еррigаш а.

Белгалдаьккха деза, объединене чуйоагIача дукхагIолча предприятешка яша квитанцеш, изъдола документаш доацилга, хIаьта долча а уж оттаде дезача тайпара оттадац. Из бахьан доацаш заказаш хиннa хац кога гIирс бeча мастерIа операцеш а еза, шийгара нийсо боккхий мах.

Объединене чуйоагIа цхьайола приемни пункташи ательеши эггара лоадам боацар а долаш яц.

Хьалха дель заказаш а доацаш, наха дIаяцаргбий а ца хеш, хьабу кога гIирс дIа ца эцаш бус. Иштта, 1984 шера моль бетта объединене арахийце 70 эзар сома мехьа продукци мехьале ца йоаццаш, складашка IоIйна латтар. Пачхьалкхан дисциплина а телхаш, кийча продукци а хьине уж хьа ца а кьоххаш, бийдел я дьена дIезаьъйй. Материалаши полуфабрикаташ цахий начальникаштен мастерашта тIелатт. Материалаши мехкалешта иштта учет ле-ёщ кийча кхоэ де а зуламе гIулакхаш леладе а аттагIа хиларгу.

Объединене финансово-боеарие гIулаккхе динагIа тоедаьд, аьнна хьакьоцар дуьна практика а хинна дIаэттед йоккха йоацаш партах кога гIирс ара а хецаш, хороцешна кальнуляце а еш, мах IотIа беттилга. Иштта, 1983 шера моль бетта «Сабое» олаш йолча кхаммьхе туфлеш 121 пара хьй а бь, боагIача мехьан цхьен парах 10 сом соагIа а доккхаш аьнна. Бакъо йоацар предприятене 1210 сома пайда баьб.

Оттаьча положенега хьежача ца йоагIаш лакхерча разрядагIа хьй «Башмачок» олача бытe ЦIагIа йолчен ательеш. Укхаза боле бeча мехьа гоазаргаш гIулакх дара класснен дипача лакхерча разрядагIа хила йиш йоацаш яц уж. Цар арлаце продукци яц прейскурантин мехьаешта 20 процент IотIатоза бокъо луш.

Объединене керттера предприяти эзача боаргIагIа продукци арахеца тоьаш яц болаш а. ХIаьта а Грозный город мел а дIаьрхе дIамилга мастерскеши ательеши а еда. КIезиг-дукха а вIаштIехьадаьккхад укхаза къахьегама кьелаш, тIахьожам а боацаш, шоай поIалагIа болх беш я уж.

Технически документаце дIадехачуи кеп луш боаца продукци цар арахецара керттера бахьан да инженерно-технологически службас, техническ тIахьожам лоаттабеча отдела шоашта гIадилла гIулакх дизза кхочеца ца долга. Объединене йолаш яц прейскурантин боахамгa а бытови гIулакхаш дарга а хьожаргйола дика вIаштIехьаьккха ведомственни контроль. КIоарга бац ОТК лелабеш бола тIахьожам (нач. нох. Котиков), из эпизодически а тамастала а ба. Дукха хьожараш дина а дикагIа хьожаш йолча комиссa гучадаьхадац мастерскашка а приемни пунктешка а доацараш кхочамбоацараш.

«Чечингобувьбыт» объединене беча балзаге хьожаш, лоаттабе беззача тайпара тIахьожам лоаттабеш хинна яц бахача наха бытовой гIулакхаш дош йола министерства (министр нох. Имурзаев). ДоагIача бесса хьадийхадац цо объединене кулгалхошкара болх тоабелга.

Бахача наха кога гIирс бeча цехашка, мастерскашка кхадаьнза пачхьалкхан а технологически а дисциплина телхаш, пачхьалкхан стандарта тIара а оттаьча положена тIера а буьлаш, продукци арахецарах объединене керттерча инженера А. А. Шуаипова выговор хьй. Уж кхочамбоацараш хилийтараш бехктокхама а озаргба, болх тоабе а хьожаргда, аьнна цо дешa дош тергамe ийцад.

ТIехьожам маьбарах, пачхьалкхан стандарташта кеп луш боаца кога гIирс йоккха йоацача партах ара а хецаш, бахача наьага боккарах выговор хьй техническ тIахьожам лоаттабеча отдела начальника Б. Б. Котиков.

«Чечингобувьбыт» объединене начальника Ш. Ш. Мусаев бехк кьоастаба леьрIад из ше тIа а волаш.

Бахача наха бытовой гIулакхаш дечу министерства кулгалхой терхам гIазаб объединене белла тIа долча кхочамбоацарешта, дийцад болх тоабелга.

Терхамо кхиэд халкъа тIахьожама комитето гучадаьккха кхочамбоацараш опперата совещани а я дуьцаргда, болх тоабера объединене кхоьасIан дергда, аьнна министра заместителан Г. Е. Бабиковас дешна дош.

Балгаьньяна дика болх беш я «Красный молот» завода керттерча технолога отдела халкъа тIахьожама группа. Цун хедус латт балха а вахарa а омат йола отдела бюро начальник В. П. Музыченко.

Халкъа тIахьожамхоша керданна тIахьожам лоаттабу къахьегама а бытa а хьалхан тоьлара, къахьегама оасарие дакхъара, производственни дисциплина чIоагIъяра.

СУРТА ТIА: керттерча технолога отдела вIаштIехьа лача халкъа тIахьожама группа членаш: (аьрдехьара аьттехьа) Е. Пристанкая, В. Кузнецов, В. Музыченко, С. Исмаилов, В. Судерь.

И. ПЛИЕВА сург.

БОАГГIАЧОА БЕХХ БАЬБ

Мишта кийчбенна хиннaб Сунженски районе кхаш лелаераш укх шерара хьувкъам чуэца а доакъар Iалашде а, малагIа кхочаяйболацараш хиннад уж балхаш, чакхдоахача? Цу дешашна хьежар укх деношка халкъа тIахьожама Сунженски районни комитет.

Хьувкъам чуэпача а доакъар Iалашдеча а кулгалдара районе вIашагIа а елла болх беш я комисси. Комиссена чубоагIа халкъа тIахьожама районни комитета викалаш. Боахамий бригадашка, отделенешка хана вIашагIъехкача постанаш елат доа ца дош чуэцера, лорадера тIахьожам лоаттабеш дукха балхаш даьд. Хьувкъам комплексно чуйийдаб.

Хьувкъам чуэш къаьстта дика кийчъенна яр «Серноводский» совхоз. Укхаза вIашагIъеллача хьувкъам чуэпача-транспортни комплекса начальник вар халкъа тIахьожама районни комитета штате йоадача юрта боахама отдела заведующи З. Улубиев. Дика вIашагIтIехьа а даьккха ялат доа ца деш, чуйийцар хьувкъам цу комплексо.

Иштта дика хьувкъам чуйийдаб «Победа» XX партсъезда. «Путь к коммунизму» яхача колхозашка а.

Цунна цхьана, хьувкъам чуэпача цIенхаштта хинне кхочамбоацараш гучадаьхад халкъа тIахьожама районни комитето. Иштта, ялаташ, чуэца денош ца тIаьтотта хана. Кирова цIерагIа колхозе (пред. В. В. Кузнецов) йолча 25 комбайнах 10 мара яцар болх бе кийча, тоьниза яр хьатт.

Хьувкъам чуэца кертIа кийчбенна хиннaб. ала йиш яц «Заветы Ильича» яхача колхозе а (пред. М. У. Костоев). Укхаза а ялат доа деш моттигаш хиннaб, колхозе специалистай доагIача бесса кулгалдеш хинне бац.

Кхы динагIа гIулакх хиннадац Шеча Эсхара цIерагIа колхозе а (пред. Л. П. Ясиневкая). Укхаза автотранспорт а ялат цIенду машинаш а сайца латтей цхьадолча, деношка, из бахьан долаш хьатта ялат хьаIайнах, тIехьайьяннах елачханалхоела ялат доккхага а дIаде фу кийчделга. Говахьера кхаш хьалхеде ца хьекхар бахьан долаш дукха ялат дайнаб ца чуэпача хана.

Уж кхочамбоацараш хилийтарах халкъа тIахьожама комитето 490 сом ахча кечеташ а еш, строгий выговораш хьй цу колхоза кертерча агронома Н. В. Федина, хьувкъам чуэпача-транспортни отряда начальник А. А. Харланова.

Халкъа тIахьожама комитето техкад доакъар Iалашдара месячни кхайкадаьча юкъагIа районерча боахамашка мишта болх баьб. Из гIулакх дика дацар «Путь к коммунизму» Кирова. Победа» цIерагIа колхозашка. Къаьстта во латтар «Заветы Ильича», «Восход» Орджоникидзе цIерагIа колхозашка.

Цудухьа комитето цIенхашта бехктокхама эзар доакъар Iалашдеча кхочамбоацараш хилийтараш, хьалийхар ловццача хана из болх тоабелга.

Халкъа тIахьожамхой оарцагIбалар бахьан долаш тIаьха районерча боахамашка доакъар Iалашдара болх тоалуш боагIа ала йиш я.

Х. ГИРИЕВ.

Сунженски халкъа тIахьожама районни комитета председатель.

ШОАШ ЛАЙНА ХАЛОНАШ ЙИЦЪЕННАЙ

Iалашдаь доаца доакъар Iалашдаьлахаш Iо тIа а латташ, гIулакх леладарех дукха ве даьлар соахка Назрановски районе цхьайолча совхозашта. Цул соагIа Iалашдар а дика да ала йиш йолаш дацар.

Доакъар ца тоьарах алхха цхьан «Октябра 40 шу» яхача совхозе 1984 шера ялх бетта 400 бежан тIера даьккад. Халкъа тIахьожама комитето техкача гучадаьннад 1983 шера кийчдаьчох 5 эзар сома мехьа доакъар укхаза ца тоьаш хинналга.

Цхьабакъда, цу боахама кулгалхошта соахка хиннечох урок хиннaй ала йиш яц.

«Октябра 40 шу» совхозе доакъар Iалашдара мел эшаш йола техника я, хIаьта а мала хьува укхаза. Iалашдеш дола доакъар дика дац. Укх шера кьола бетта доакъар хьиштаа хьинай юртa боахама химиза ш еш йола Нохч-ГIалгIай республикански проектно-изыскательски станци. Тахкача гучадаьннад укхаза кийчъань 300 тоннашт сенаж классни йоацаргa. Из бахьан долаш боахама 2000 сом зе даьд.

Доакъар Iалашдара болхам тIехьабексара керттера бахьан да къахьегам лерттIа вIаштIехьа ца бинзар. Нийча торомах бизза.лайна дайц укхаза.

Совхоза директора А. Аушева, доакъара кийчдара хьожаш волча директора заместителаш М. Н. Арчакова, керттерча агронома В. М. Дзаурова ше дезар дац хьайбашта доакъар Iалашдара. Шера план кхочаш ца ярая соагIа, доакъар Iалашдара ударни месячник кхайкхаьнча хана оттаьь ведана а кхочашъяьнц боахамо.

Цецвоалисташ да доакъар Iалашдеш йолча бригада кулгалхочоа а цу бригаде болх беш болча наха а шоаш мел доакъар Iалашде дешаш ба ше хойш хIинир. Хьувкъам чуэцара а доакъар Iалашдара а боахама оттаь комплексни план я. Цу тIа белгалденнад моральни а материальни хьалаш, доакъар Iалашдеча котала лькикхачарна дала дакъхIар, къоасталаьй. Цхьабакъда, уж хьалаш дIадовзийта вIаштIехьадаьннадац кулгалхой.

Доакъар Iалашдеча вертIа тIахьожам ца лоаттабарах сенаж кийчъяра технологи телхаярах, цхьадола кхочамбоацараш хилийтарах халкъа тIахьожама Назрановски комитето выговораш я еш, ахча кечетаж хьй «Октябра 40 шу» совхоза директора А. Аушева, цун заместителан М. И. Арчакова, совхоза керттерча бухгалтера М. М. Дзейтова.

Учет нийса лелаелга вIаштIехьдаккхара халкъа тIахьожама комитето РАПО-ца цхьана методика оттаьй боахамашка Iалашдаь доакъар мел да хьажа. Силосa сенажи чуйолла совхозашка кийчмел дань кIоагатин траншешци йистай. Цу гIулакхо декхаргла аьна хет харцахьа отчеташ телийта. Воахамашта хоадйи болаш хоргуа шоаш мел доакъар Iалашдаьд, шийшоашта мел яц.

Соахка хиннар укх шера юхахинйта йиш яц. Цу гIулакха оарцагIьяккха еза аргита торопаш. Цхьенкха а дитта йиш яц тергам ца беш.

П. АУШЕВА,

халкъа тIахьожама Назрановски районни комитета инспектор.

ОБЩЕСТВЕННИ РУЗКЪА ЛОРАДЕШ

«Малгобекский» совхоза партийни а профсоюзни а организацешна цIенхаштта йоакхо ю совхозерча халкъа тIахьожамхой болх тоабера. Соахка гурахьа цар отчетапи хоржамаши долча хана хьинар долаш, гIулакхах дог лайаш бола нах юкъе а боалабеш чIоагIъяьй совхозера халкъа тIахьожама постай а керттера группа а. Группа председателанна хержай совхоза керттера экономист Л. А. Демельханова.

Совхоза балха тIахьожам лоаттабеча председателанна цхьана, хьинарe дахьа дIадоцаш ба керттерча группа членаш бола йоккхагIвола маIу, Социалистически Къахьегама Турпал И. Ж. Вахмадов, йоарие И. М. Яешхоева, кхыбараш.

Дукха да укх шера тIахьожама группа чакъдаьха дика гIулацаш.

Алхха укх шера цо техкад боахама доагорах пайда эцара, бокъо йоацаш нах балха хьайбара, алапи нийса яздара, хьайбаьшта кертIа Iуная дара дешаш. Гучадаьха кхочамбоацараш дIа а доахаш, гIалаташ дувлийтарашта боагIаш бола бехк ца бича сатем хина Iеш бац совхозера халкъа тIахьожамхой.

Халкъа тIахьожама группа гучадаьннад къахьегама хьанкъестьара законаш телха а деш, хий дуллача балха Х. О. Хаутиев хьожаваь хиннилга, цунна бокъо йоацаш цхьа эзар соагIа сом алапи деннилга. ДIатехначе из хиннaв совхозе балха доарххIача хана Назрановски районерча «Октябра 40 шу» яхача совхозеи Сунженски районерча «Сунжанефть» НГДУ-и болх беш, цитара 3500 сом алапи а яйцад цо. Хьахьокха къахьегама книжка доаццашехьа балха дIаэцаь хиннав из «Малгобекский» совхозе.

Совхозерча халкъа тIахьожама группе дехарах городерча халкъа тIахьожама комитето из дош дийцад шийца заседание. ЦIенхашта белг баьб къахьегама законаш телха а деш бокъо йоацаш ахча дIатийсарашта.

Дукха ха йоацаш техкад совхоза халкъа тIахьожама группа боахаме хьайбаш лелададеран болхлошта алапаш ладарен дош. Дукха харцахье хIамаш йорадаьд укхаза а.

Иштта, халкъа тIахьожамхоша бахьа тоамаш гучадаьхад доахал, хьайбараш лелададеча йоагIаш бола учет ца лелаелга, хьайбашта кертIа Iунаш ца делга, лазараштa дувьаха профилактически болх ца лелабелга. Из бахьан долаш денна я, къе ца дaлийта урс хьекха а тIерадаьннад 31 бежан, 136 хьакха, 671 устагIа. Цох совхоза хиннa зе 11700 сом да.

Масала, доахан лелададеча ферме 21-ча апреле деш 21-ча мае кхаччалца доакъар тIадотташ хинна аьнна 250 сома нарид дязьй тракториста-машиниста Хамхоев Бориса. Тракториста путевой листаш тIа куьг аьннад ферма бригадира, нарид чIоагIъяьй совхоза керттерча зоотехника А.-Г. О. Колоева. Ферма болх теххача халкъа тIахьожамхоша гучадаьннад 1-ча майя деша 21-ча мае кхаччалца из погрузчик ферме болх баш ца хиннилга, тракториста 204 сом алапи ца доагIаш яздаьга. Иштта гучадаьннад кхаболча доахани хьакъерчи лелабараштa да доагIаш яздаь алапеш а. Керттерча зоотехника чIоагIъяьча нарядех хьайбаш леладераштa доагIача соагIа деннад деррига а ворхI бIаь соагIа сом ахча.

«Малгобекский» совхоза халкъа тIахьожама группа дехарах юха техка а техка из дош дийцад Малгобека городерча халкъа тIахьожама комитето шийн аргIанарча заседание. Комитето соцам баьб хьайбаш лелададеча цIенхашта гIалаташ дувлийтарах, хьайбай продукташ яхарен кийчъярен декхараш кхочашделга Iалашдаш ца дарах, къе ца дaлийта урс хьокхаш а дукха хьайбаш тIерадоалийтарах, алапеш яздеча принципаш ярах совхоза керттерча зоотехника А.-Г. О. Колоевна керттерча ветеринарни дохтор М. М. Богатыревна выговор е а, цар беххах совхоза хинна зе цхьадолча дакъе юкъеттаоттадеш хIаравe шин бетта дола алапи кIалхьожаде а.

Совхоза кулгалхошта тIадилад халкъа тIахьожама группа гучадаьха кхочамбоацараш дIадоахийта, хьайбаш леладара болх тоабелга, хьайбай продукташ яхарен кийчъярен декхараш дикка кхочашделга.

А. ХАРСИЕВ.

РЕЙДА

ФОС ЙОАККХАШ...

Шера оттара бехктокхамегIа йола ха я хIана латтар. Кхашкара ялаташ, баьцадаьраш чуэцан болаш кхараш сихбенна доакъар Iалашдеш ца къайлен леладераш. Массалахьа эшаш я автотранспорт. Из да хилча гIулакх дIадоцаш.

Транспорт тоьъа, иккш дуккхакъара хоамаш ух раьхалега.

Пачхьалкхан транспортах пайда мишта эц, маьттете кIирана денношка автомашинаш фу деш я? Цу дешашта хьожилга дар рейдоан бригадо шийна хьалхашка оттадаь декхар.

ДIаргадайнар тейна хала долаш дар.

ДИЙНАХЬА, КЪАЙЛЕ А НОАЦАШ

11 августе моартолаш а яхьаш Iурра ена Центральни рынке хьаьттар аха тоин мухь кхухьаш йола самосвал «ММЗ—554» № 14 — 38 ЧИО. Гудермесски районни «Сельхозтехника» объединене 18 августе кхачалца из хьожийьяр Назрановски районе «Октябра 40 шу» яхача совхоза хьувкъам чуэцара новкъостал де. Командировочни удостоверене тIа из совхозера дIааьхар белгалдоаккхаш штамп латтар, цхьабакъда, тIаьраль оттаде «бицбеннабар». ХIаьта из дар шофера эшаш хиннар а. Юкъедисача 8 дийнахьа шийбезам болча леля мукхьвар цу машина водитель И. Шахмурзаев.

Цу дийнахьа кхашкара хьувкъам чуэцача новкъостал де яхьяр «Колхозспорт» спец. ПМК шин автомашина: «ГАЗ-52», 89-70 ЧИО (водитель Р. Юсупов), 24-38 ЧИО (А. Джабраилов). Бахача наьха помидораш а яхьаш са хьалекьа базар тIа кхаьча латтар уж.

Хьувкъам чуэцача гIишлош хьалъеча чIоагIа эшаш йола автотранспорт салоIача деношка шоай гIулакхаш наьгьа аральна лел. Цхьараш документаш долаш а доацаш а я. Пачхаьа гIулакхa аральна лел тхо, яхаш къарлу водителаш. Чот хьваргвоацаш дукха машинаш кхийттар тхоя цу шин дийнахьа Черленски тIий тIа. центральни рынке. Урус-Мартане дIачувоаллача.

КIиран дийнахьа шеш дIайга йолча транспортах пайда а эцаш, базараш хулача моттигашкахьа лестар нах.

ПМК-10 дIахьожаь автомашина ЗИЛ «ММЗ-554» № 36-43 ЧИГ Урус-Мартане доалан дIа-са кхувлаш яр. Базар тIа венача дань воша а кхийтта, цун доахан да машина тIара дараш, яхаш бехказа вала гIертар водитель Х. А. Милаев.

Инженер а тIаховаь, базар тIа запчастеш эца вenaвар коа тIара оалхазараш леладеча Ачхой-Мартанойски фабрика водитель Х. Эсиев (ГАЗ-53, № 99-81 ЧИТ). Цхьабакъда, нийцараш-м ваьккаш яцар, шоаш та цIагIа эна хIакаш яр.

Цхьаккха а тайпа документаш а доацаш, Урус-Мартане гIолла хеткаш яр ГАЗ-52 № 27-99 ЧИС. ГАЗ-53 № 74-11 ЧИЗ. Водительски документаш, техпаспорт, а путевка яцар цу машинаш тIа бIаьгIача нахага. Дувцарах цаI «Вторчермета» контора Урус-Мартановски заготпункта яр, шоллагIа яр — «Сельхозхиме» Урус-Мартановски объединене. Кхы ла кора а ца ваь, цаI ГАИ дIачулаьллар, вокхан номераш хьалаяц.

Иштта да кора ца воагIаш йисар базар тIа ена автокран № 24-30 ЧИС. Тхо дaьхкагIа хайна ведда къайлаваьллар цук водитель.

ХIана къаьстта дувцаргда вай шоай гIулакха лелаеш йолча автобусех.

Шоатта дийнахьа, 11 августа, центральни рынке цаI шоллагIчоа тIехьа ена хьаэттер ПОГНОС-а автотранспортни контора автобус № 56-37 ЧИГ (водитель Р. Сулейманов) «Геофизика» треста «КАВЗ-685» № 66-59 ЧИГ (водитель А. Саидмугамедов), «Аргунводпром» объединене автобус № 19-89 ЧИО (водитель И. Магомедов), Шерипова цIерагIча завода автобус № 46-08 ЧИС (водитель А. Невдашев) кхыбараш.

Шоаш тIа кхьвъ-кхьвчачара тIахоашйбаь нах а цар моахьаш а лахьаш, базар тIа шоашта хIама ияхка баьккхабар цу автобусий водителаш. Царех цхьабараш путевой листаш йоацаш а бар.

Цхьабакъда, шоллагIча дийнахьа цар воллегаша лелальчунга хьежача центральни рынке кхийстачар дьар хайра хIама а-дацар.

КIиран дийнахьа, 12 августе, Грозный — Урус-Мартан маршрутах тайп-тайпарча марках йола автобусаш, «Кразаш», «УАЗ-аш» сихъенна лелар. Уж Iаьлзан бaх хьожаш кхаьчаьлцар укхаза. Урус-Мартане хулача базар тIа нах дIа-са кхуалаш, шоашта хIама ияхка аральинар Ермоловски элеватора № 55 - 61 ЧИЗ (водитель В. Ибрагимов), «Спецнефтеметрология» треста ГНУ № 58-80 ЧИС (водитель А. Шимаев) НГIАССР «Госпосельхозтехника» гIишлош управлене № 23-93 йола (водитель Л. Альбигов) автобусаш.

Иштта шоашта хIамаш ияхка мукъа балийтабар укх машиний водителаш: «УАЗ-452» № 53-73 ЧИС (городера дезинфекстанци), «УАЗ-452» № 27-68 (халкъа творчества а культпросветбалха а республикански Iалман методически центр), «РАФ-2203» № 52-38 (НГIАССР культура министерство), кхыбараш.

Шийна йоагIар яккха гIерташ вийь шаьрбаь лелар гаьнарча ГуржегIара шоай малегашта новкъостала ена «КАВЗ-685» 36-51 ГАН.

ХIаьта наькъашка бийсав даьллар сердалонгахьа ца ваьлча къоасталутдолаш дацар.

БИЙСАН

Бийса юкъе яхача хана Черленски тIаь тIа соцайир оаха «ММЗ-555» № 46-63 ЧИТ номер йола автомашина. «Загорский» совхозе командировке яхийтаяр из «Сельхозтехника» Грозненски производственни объединене.

— Укхаза фу деш ва хьо?
— оаха хьаттача, раьза воацаш хьайир цун водитель И. А. Ушаев.

— Укхаза хьал йолаш вац со? — дар дешна моп. — Хи тIа лувча вола. Кхы хIама доалий шун сога?

Кхы хIама даьлар. Цхьабакъда, «Сельхозтехника» кулгалхошка хьттача баькъахьа хет: машинаша беча балха мишта учет яр оаш? Баранара арьйоалаш 34528 километр мукъ баьб автомашина, аьнна яздаьа 6 августа диспетчеро енлача путевой листа тIа. Цул тIехьагIа дить ди даьнча тхо хьежача цу машина спидометро дьякъокхар 83206 километр. Хьагучох, хьалдашкахьа а ца ухаш, тIехьашкахьа хьай во машина.

Путевой лист а йоацаш, Кхаляра оагIорахьа сихъенна йодар Грозненски наладочни управлене «ГАЗ-51» № 89-19 ЧИТ, (водитель — Н. Т. Голованов). Фу леладу Iа, мича вода хьо? — хьаттача корта болаш хьоалаш хIама дацар цун.

Дувпачох, мастер цIавугаш тIехьаьльна воагIар вийа бола «ЗИЛ-133» № 14—55 ЧИТ, (водитель — С. И. Исмаилов).

Шоай гIулакх де машинаш а эша документаш а дIадехна дIахийцабар уж кулгалхоша. Гараже вIачу ца болаш шоашта эшача хана путевка юкъе бахьаш йолаш бола водителаш а кхийтар тхоах. Цхьайттала гIа августе харбаза яхьаш воагIача водителга Р. У. Алиевга («Кубанец» № 30-40 ЧИК) яр эшаш хуле а аьнна 13 августа язъь путевка. Из ена яр цунна «Чечениягушпищесемпром» производственни объединене кулгалхоша. Шийн безам болча хана эша тахьрахь а маршрут а IотIаоттаде дезаш мара яцар «Вторчермета» контора Урус-Мартановски заготпункта штампо тIалатташ оаха водителагара дIайийна путевой листа бланк я.

ХIаьта цу тайпара документаш дIателаш бола хьакимаш а хетаргахьа шоай гIулакх а дищ деш бале тамаш я.

ДИ А БИЙСА А ЦА КЪОВСАШ

СалоIа доагIача дийнахьа бIаьзача наькъа шийн новкъостаца аральйна хьувзар Гудермесски госсеминспекце начальник М. Вакилдин. Гудермессера валийна Наурски станице вахьар из семинспекцена эша хIамаш я. Цхьабакъда, цох хIама хилийзар. Диг во хинна пIавоагIар из. Наурски районерча предприятеш кIирая дийнахьа болх ца белга хIана мара хайна дац цун.

ФуннагIа дийцача а аьттув болаш яц «ИЖ-2715» яхка машинах. Ши саг мара чухоцаш цун кабина чу. Цудухьа шоферо моттиг дIа ца лаьнча баькъахьа хет цхьаболча кулгалхошта. Дукха а дикагIа я «УАЗаш», «Волгаш», микроавтобусаш. Цу машинашца арабаьннача кулгалхой корта а кулгаш а мукъа долаш хуул.

ГАИ Черноречински пост йолча оаха соцаьнча «Автоспецоборудоване» яхача завода «ГАЗ-24» № 40-37 ЧИТ водителa йоакхар Закан-Юрта тIехьа вода цу директора заместитель Вараев воаллае.

Иштта шийн дакъа тIехьавоабр А. У. Аушев а. Цхьабакъда, машина Iаьдала яр — № 7 йолча гIишлош-монтажни управлене «ГАЗ-24» № 07-00 ЧИТ.

Шоай дезалашца Iаьлала машинашца арабаьнкабар водителаш А. Исрапилов («УАЗ-452» № 41-32 ЧИС) Нохч-ГIалгIай АССР Госснаб), Ю. Бородин («УАЗ-469» № 40-69 ЧИТ бувзама автобаза).

9 августа шийна енна путевка 12-ча августе тоа а я, машина лехкаш лелар «Турист» автобаза водитель А. В. Хмелевский («ГАЗ-24» № 20-30 ЧИС)). Тхоах кхийттача хана цун кхийсаг чу а агIаш, Наура оагIорахьара хьавоагIар из.

СалоIача деношка гаражашна латта еза йола дукха машинаш яр 11—12 августа наькъашка аральйна кулгалхоша шоай гIулакха лелаеш. Хьаянмаш чубагIаш а цар гIулакха йолаш яр: Грозненски стоматологически поликлиника «УАЗ-469» № 31-67 ЧИТ, Грозненски учета техникума «ИЖ-2715» № 05-72 ЧИУ, ноа тIара оалхазараш леладеча Майски фабрика «УАЗ-469» № 90-31 ЧИТ, дукхах а кхыбараш.

Чкъаьра нергагахьара талха болалу оаз. Из санна кулгалхошкара хьадаьнна лазар ла дерriга а дищ а дань шоай гIулакха машинаш лелаеча водителех кхийтар а.

Бакъахьа вашар-хьогI цу лазара дарба де лор лехача?

И. ХАТАЕВ, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета инспектор, Г. КОВАЛЬЧУК, С.-М. МАТАЕВ, ГАИ бохкагIа бола лейтенанташ, заводий корреспонденташ, Б. КОСТОЕВ, М.-В. ЦИПКИЕВ, тха спец. корр.

КПСС ЦК, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК

(Хистедоалар. Доладур 1-ча агIо тIа).

Казахски ССР гIолла — Алма - Атински область, Павлодарски область, Уральски область, Чимкентски область;
Грузински ССР гIолла — Аджарски АССР;
Азербайджански ССР гIолла — Нагорно - Карабахски автономни область;
Киргизски ССР гIолла — Ошски область;
Таджикски ССР гIолла — Ленинабадски область;
Туркменски ССР гIолла — Ташаузски область.

Котьаьннараш а лаьрхIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота енний:
200 юрташкарча района;
1000 колхоза, совхоза, боахамашта юкъерча, кхыча предприятейи организацейи коллективашта.

Белгалдаьккхад доахан толаме Iангара дахара, 1983/84 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ йоахилгеи нйеллгеи алсамдаккхара лаьркача яхье дика хьокхамаш даьхача Грузински ССР, Молдавски ССР, Латвийски ССР, Таджикски ССР, Туркменски ССР, Эстонски ССР, Коми АССР, Марийски АССР, Нахичевански АССР, Татарски АССР, Приморски край, Адыгейски автономни область, Актюбински, Ворошиловградски, Восточно-Казахстански, Гродненски, Ивановски, Иссык-Кульски, Калининградски, Мангышлакски, Мински, Московски, Ровенски, Ростовски, Тернопольски, Херсонски, Черновицки областаша болх дика бах хилар.

Дика балхаха лаьрхIа доахан толаме Iангара дахара, 1984/85 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ йоахилгеи нйеллгеи алсамдаккхара Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш 1982 шера 9 ноябре КПСС ЦК, СССР Министрий Совете, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тIайийцача соцама тIа белгальльча условеш йоралдахи дIахоккхар.

Доахан толаме Iангара дахара, 1984/85 шера Iан замалахьа хьайбай продукташ йоадилгеи кийчъелгеи алсамдаккхара йолча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогаш 1984 шера IV квартален 1985 шера хьалхарча ах шереи хьокхамаш теркал а деш йойла.

Союзни республикай компартей ЦК, парте крайкомаша, обкомаша, райкомаша, СССР министерстваши ведомстваши, союзни автономни республикай Министрий Советаша, крайй, областий, городий, районий, юртий, поселкай халкъа депутатий Советий исполкомаша, агропромышленни объединенеша, профсоюзий советаши комитеташи, комсомола комитеташа де дезар да къахьегама коллективай теркам дулх, шура, кхыйола хьайбай продукци йоаккхилга алсамдаккхара йолча хIара колхоза, совхоза, хIара ферма резервех кхы а биззагIа пайда эцара балха чIаберзабар, Карарча шера хьалаш теркал а деш, де мел дезар долда общественни хьайбаши гражданий шоай доалахьара доахан Iалашдара [illegible] хьайбаша Iа доакхолгаш ерриге помещенеш [illegible].

Лакхбе социалистически яхьа эффективность лакхъечара партийни, профсоюзни, комсомольски группай, депутатски постий, халкъа тIахьожамхой группайи постийи лоархIам, къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа лакхлулга, продукцега дIалодар лохвулга, пачхахьалкхен, плановн, технологически, къахьегама дисциплина чIоагIлулга, боахама доал ца дарен хIаман кхом ца барен факташ хьадда дIайоаккхилга Iалашдара къаьстта теркам тIа а бохийташ. Лакхбе колхозий, совхозий, сельхозтехника, хьайбаш леладаран доакъар кийдаран йола машинаш еча, комбикормова, микробиологически, химически, дулхеи шурейи, кхачан промышленноста кхыча доакьой предприятейи организацейи кулгалхой СССР Кхачан программа чакхйоаккхилга Iалашдара оттаяь задании тIаьийдаь декхараш дувцилга а йоадаш кхоачашдарах, хьайбай продукце йоаккхилга алсамдаккхара, цул дикал лакхъяра йола резерваш кхы а лехарах бола цар шоай бехктохкам.

КПСС Центральни Комитето, СССР Министрий Совето, профессиональни союзай Ерригсоюзни Центральни Комитето, ВЛКСМ Центральни Комитето дег тIара лоаца баькхаб юрта боахамаша, агропромышленни комплекса предприятеши организацеши коллективаша [illegible] социалистически яхьа [illegible] КПСС XXVI съезда [illegible] хилар белга а даьккхар.

Шалински «Пищекомбинате» чIоагIа лоархIаш а сийдеш а я стерилизатор Элиханова Лейла. 1978 шера декъа ухказа цу профессех къахьегаш я из. Цу шерашка шийбаьхах тIехдика кийттай Лейла. Цудухьа пхелагIа разряд енний цуна. «Пищекомбинате» эттара дикагIйола агитаторе нагархой хьехамчех лоархIаш я из. Шийопыт дог рьаьза доладш дIа а йоахийташ цо Iоьбаьбь болхлой дукха ба ухказа.

СУРТА ТIА: стерилизатор Л. Элиханова.

Э. АМЛИЕВА сурт.

Къахьегама овсарле лакха йолаш

«ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдинен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь а йоаржаь дикача хьокхамашца чакхбаьккхар дIабаха ворхI бутт тха завода коллективо. Нормативноцена продукци арахецара план 101,7 процентаь тоьварий продукци арахецара план 102,3 процентаь кхоачашъяьй. ПланагIа ворхI бетта паччахьалкхенга 7849 эзар сома мехьа продукци йоккха езача оаха ехкар 7928 эзар сома мехьа я. Цу юкъа арахийцар 373 электрофотографически аппарат нормагIа йоагIараш 361 мара йоацача.

Завода коллективо доахача толамашта юкъе дикка дакъа хьу аз кулгаллдеча комплексни бригадо а. Цхьан цIея дезал санна вIаший барт болаш къахьегаш да тхо. Массехк къамах бола нах боагIа бригадана юкъе. Уж ба эрсе Н. Гвоздицкий, нохчо С. Мамаев, эрмало Р. Кочиян, иштта кхыбараш. Тха бригаде традици а хинна дIаэттад хIара смении норма 125—130 процент кхоачашъелга. Иштта дика толамаш даха тхона низ тел лертIа вIаштIехьъяькхача социалистически яхьо.

Ер массехк шу да тха бригада вIашагIъелла, хIаьта, ду хана деза цIаккха а моттиг нийсъенвац къахьегамен производствени дисциплина толхаь. Бригадерча 12 сагах бархIие шишшакхоикда смежни професси карагерзаьй. Цу гIуланхо а доккха гIо ду тхона дика толамаш даха.

Оаха дош деннад пятилеткa дийлагIча шера задани 25 декабре кхоачашъе. ХIаьта, аз дош кхоачашдергхиларах шеко яц тха.

Д. БУКРЕЕВ,

Грязнерга «Электрецирбор» яхача завода комплексни бригада бригадир.

Оаха яздаьчун легагIа

КПСС Малгабекски горкома хьалхарча секретара А. Алиясова хоам баьб тхога, 1984 шера 5 июле «Сердало» тIа кепатехь хиннача «Хинзахьа йоакхо ца ярах хьахкинар» яхача статья тIа дувцар бакъда, аьнна.

Статья йийцай «Алханчуртский» винсовхоза пертнома заседание, цу тIа яь хинац критика нийса лаьрхIай.

Ялат чуэцара лача кийчонца кхоачамбоацараш хилйтарах а из шийхаланхьа доагоре - хьекхача материалашка Iалам ца ярах а керттерча инженера декхараш кхоачамдеш волча М. Х. Цуровх чIоагIа бехк баьккхаб.

Совхоза кулгалхоша а партийни организаце а де дезагIар деад белгаьдаькха хинна кхоачамбоацарай дIадаккхара, ялат чуэцара балхаш чакхдехара, 1984 шера ялат чуийцачул тIехьагIа де деза балхаш хьалхкхьа дара.

* * *

КПСС Сунжески райкома секретара В. Кардаваьско хоам бу, 1984 шера 10 июле арадаьннача «Сердало» газета тIа хиннача «Да воашац санна» яхача статья тIа дийцар бакълинкад, аьнна.

Корреспонденци йийцай Кирова цIерагIча колхоза пертнома заседание. Газето белгал мел даьха кхоачамбоацараш дIадаьхад.

Гурахьа дIадайнача алтий хьувгьаш лакха хилийтара колхозашта а совхозашта а юкъе лаьттача кхьалкха Кирова цIерагIча колхоза коллективо хьалхаре моттиг лаьккхий. Парте райкомен халкъа депутатий райони Совета исполкомох цунна енний хараре тела ЦIе байракхи Сийлен грамотех. Районерча «Знамя труда» яхача газета Сийлен улга тIа а яьккхий коллектив.

* * *

«Сердало» газета тIа укх шера 26 июне кепатеха хиннача «Йоахко да йиъя» яхача статья тIа дийцар бакъда, — редакцега хоам бу КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара А. Мякиева. Из корреспонденци йийцай «Маяк» яхача совхоза партийни бюрое ялча шерарча заседане. Газето белгалдаьха кхоачамбоацараш нийса лаьрхIад.

Совхоза кулгалхошеи общественни организацешеи деза декхар доадд къахьегамхой балхаша а салоIамна а хинна долa кхоачамбоацараш дIададара.

Механизатораш дукхагIа хилийтара хьаьгьехна из гонзал йоаза безам бола кьона болхлой Iомабьб. Иштта, укх шера 15 механизатор кийчбинa.

ХIанз боахама массе а болча подразделенешка столаш тIара лоазараш да. ХIаьта МТФ бригадашка кхы телевизораш ахи радиоприемникаш оттаьй.

1984 шера август бетта совхоза центральни усадьба волейбольни площадка ергаь, эзаш мел йола радиотелеаппаратура эцаргьа.

Кховне — СССР Фецарча Флота Ди

СОВЕТСКИ АВИАЦИ: СОЦИАЛИЗМАНА КАРАГIДАЬННАРАШ ЛОРАДЕЧА ЛОАЦА ДАКЪА

Шоаттикъе цхьайтта шу хьалха чIоагIдаь СССР Фецарча Флота Ди—цIей даймехка самолетостроене даьхача толамашка традиционни [illegible] хьалхашка еш йола шийна тайпара отчет хинна дIаэттад. Фецара флот — Советски Союза экономически тIемен низа дакъа.

Советски Фецарча ТIема Низаша шоай деррига историе чулоацача хана хьинаре даькъа лаьцад социалистически Даймохк баьвн лоаттабеча къовсама юкъе, социализма коталоаш тешаме лора а еш.

ХьатIадоагIача шера бIаьсти белгалдоаккхаргда Советски Союзо, цун Герзашцарча Низаша хоадам беш дола дакъа а лоацаш, фашистски агрессораш эшабаьи котало ялхкхин 40 шу дизар. Советско-германски фронте вхьар фашистски авиаце керттера низаш а. Дунен шоллагIча тIем тIа йохаьйча моастагIчун 100 эзар самолетах, 77 эзар тIом беш хинна мешин белгтала ухказа чуйттаар. Малхбузен Европе яьлар фашистех 8 эзар гаргга самолет, Средиземноморски тIема театре—9 эзар гаргга, Валканашка—7,5 эзар.

ХIанз а тIехьа малхбузехьара дукха историкаш цецбоалаш хIама да: гитлеровски Германе дата а доалаш, тийшача белхах тIом болабар бахьан долаш эттача Iалаьмате халача хьалайша, агрессора лаьттара а сигалара а низ тIех хиннача хьалашка, мишта вIаштIехьаьлар советски авиаце моастагIчун карара инициатива хьаьикха а тестаеш хиннача фашистски лютваффенгта хIалакбеш хIама тоха а?

Вай коталоп керттера фактор—социалистически строй. Цун техьаленех пайда а нийбеш, вIаштIехьдаьлар Коммунистически партен Советски правительствой капиталистически мехкий гона юкъе хиннача а тIа-тIа совбулаш лаьттача агрессе кхерама а хьалашка тIом - хьале хьалхарча шерашка низ бола тIема - экономически потенциал хьае, кердача техника жIийлен тIа ескарай флотан перевооружени е. Къоастадаь аьлча, Сийлаь - боккха Даймехка тIом хьале хьалха хьайир керда истребителаш, бомбардировщикаш, штурмовикаш. Царех дукхагIа ераш дукхача хIамашка диллача фашистски Германе самолетал тIехьяр, хIаьта Ил-21 яхаш хинна штурмовикаш санна ераш-м дунен тIа а хилар.

Цхьабакъда, историе вайна енна хинна ха геттара кIезага яр. Кердача самолетий массови производство боькъонца дIайолае а шерца ВВС доакъош Iалашде а вIаштIехьдеьннадацар фашистски Германе вай мехкаца тIом болабеча хана. На де дийзар тIом болабеннача хинарча эггара халагIча хьалашка, 1941 шу чакхдоаллашехьа лакхъе доладелар самолеташ хьаьра темпаш, хIаьта 1942 шера, масала, цул хьалхарча шеречул 5,7-зза дукхагIа арахецийолайир штурмовикаш. Фашистски Германеца тIом лаьттача дерригача шерашка арахийцар ерригаш а 54 эзар истребитель, 35 эзар совгIа штурмовик, 10 эзар гаргга бомбардировщик. Советски авиаци, кердача тайпара ше технически организьяккхача, моастагIчул техьаьлар самолетий дукхалга а дикалга а диллача.

Советски командоване торо хилар авиацеца шерра маневр е, советско - германски фронта лоархIамегIарча лостамашка сихха йоккхий фегара группировкаш хьае. Нагахьа санна 1941 шера операцешка дакъа лоацаш советски оагIора 500 кхоачаш самолет хулаш хинна яле, 1943—1945 шерашка уж хулар массехк эзарнега кхоачаш, хIаьта Берлински операце — 7.500 тIема машин. Эргаювлаш тоалоре авиацех тIема гIулакхашта пайда нийбара способаши формаши. Шерра юкъенхувла йолайир, масала, авиационни наступленеш, дукха кердадараш юкъедаьккар фегара тIом беча а, аэродромашта хIамаш еттача а и. кх. дI.

МоастагIчунна дукхьала лоаттабаьча къовсаме, эскара а флота а беррига тIемахошка а санна, массови турпалал, цецвоаккхаш дола къонахчал, лакха летни говзал гойтар летчикаша а. Фецарча къизача тIемашка моастагIий дукхагIа боабар массазe хулаш дола хIама дар, цар мугIараш сихха эшалора.

1943 шера бIаьсти Кубана тIерча сигала хилар 9-ча гвардейски истребительни авиадивизена юкъе а волаш ер мугIараш яздеш волчо а дакъа даьца эггара йоккхагIъярех цаI хинна фегара сражени. Цу дивизе летчикаша дIагойтар къонахчал, деяал, маькарал. Дукхьал уккза араяьлар «лаккхал, сихал, маневр, цIерa ялаь» яхаш хинна ВВС шерра пайда нийбаь фегарча тIема формула. Цун автор вар цIи хеза ас Александр Покрышкин (тIехьагIа тха дивизе командир, кхоза Советски Союза Турпал, авиаце маршал, 59 моастагIчун самолет чуйта летчик). Кубана тIеача сигала хиннача фегарча тIемашка турпалаллин говзаллин гойтарагIа 52 советски летчика Советски Союза Турпал яха цIи елар.

Ши бутт совгIа хана лаьттар Кубане фегара тIемаш. Фега вIаши качьехара дукхалга, фронта готтача участке хиннача цу тIемашта юкъе дакъа лоацаш хиннача самолетий дукхалга диллача тIом лаьттача ерригача хана эггара хьалхара цу тайпара йола йоккхий сражени яр уж. Кубана тIерча сигала йоккхаь моастагIчун самолет 1100 яр, царех 800 сигала тIемаш деш чуйттар. Ерригача советско - германски фронте фегара стратегически доал советски авиаце бе доаладара баьча наькъа лоархIаме этап хилар Кубане яьккхача котилонех. 1943 шера аьхки Курски тIом хиннача хана сецца бе дара советски ВВС фегара доал, хIаьта тIом чакхбаллалца йоача хана царара а лалийтанзар.

«ТIема леламон цун чакхбаларон, — белгалдоахар новкъоста К. У. Черненкос, — цIаьха а дIагойтар Советски Социалистически Республикий Союза дика хьаьль хилара из дани яхаргхилара».

Историе урокаш теркал а ца еш, реакционни империалистически, эггара хьалха США, гIоьараш дунен шоллагIа тIом чакхбоаллаше даьлар СССР духьаларча тIема планаш уттаара наьь тIа. Цар кхайкайир социализмала духьалара керда «крестови поход». Герз хьаделга боарам боацаш сих а цаш. США гIерт тIема кийчо яра Советски Союзаи цун союзникаи тIехйоала, шоай доIам низа позицега гIолла суверенни паччахьалкхенашта кийбехка. ТIема кийчлуш, чIоагIа догдоахаш ба америка стратегаш ше-шийна тохара концепци йолча «герз бера доаккхаш» хьалхагIа дIатохара концепцега. Амма шеко йоацаш дац, спутникашта духьалара герз, космически элементех пайда а нийбеш йола йоккха масштаб йола эшалонированни ракеташта духьалара система хьаьри йоарйарл санна йола эггара йоккхагIа йола программаш цу концепцеца «товш» хилар.

Цу дерригие зIадех Советски Союзагара мехка оборона чIоагIъяра цIенхаштта теркам тIабохийтилга. Советски наха эшар герз совдаккхар а доацаш, шиннa а оагIоно из кIезигдар да. Амма шерам дк тIехьа совбулаш латтача хана, цар декхар да шоай мехка, цун доттагIийи союзникийи кхерамале кхоачам болаш хилайтара деша йоакхо яр. ХIаьта из деш лаьтташ а да. СССР Герзашцарча Низай чIоагIалаи царгара хьалл иштта аьлча, тIема авиаторашка беовм лаьтташ болча моллагIча наха вай мохк моастагIчунна духьальотта кийча боллаш хийхуц йоккхагIеоалаш да, цхьанна а потенциальни агрессора догдоахилга яц ше дIатохе, шийна хIама юхатохарг ца хиларга.

Фецарча ТIема Низий тIема чIоагIалон кIийлен я гатал сихагIа лелаш йолча ракетоносцашцен мукъ бахьара низ боккха а делара радиус йоккха а йолча бомбардировщикашцен Iалашдаь дола доакъош соединенеш. Цу самолеташ тIарча авиационни ракеташа, цу дакъе ядерни снаряжени ярашка а торо кулийт цун фегарча оборона средстваш лелача зоне чу а ца йоалаш моастагIчун объекташ хIалакъе.

Лаьттара бIув флота низ сигаларча кхерамах лорабеи хьалладарен, разведка яра, моастагIчун авиацела духьала къовсам лоаттабара даькъера шерра гом бола декхареш кхоачашду фронтовой авиаце. На Iалашъяь я дукь-духьача планах йолча ракетийн авиационни бомбех пайда нийбе йиш йолча хIанзарча хабарча самолеташка.

Дикка шерьенний тIема-транспортни авиацех пайда нийбара торонаш. Боккха мукь баьа могаш йолча самолеташка Iалашьяь хиларагIа торо хиний юкъарча бIув бIарча доакъошн соединенеш фега гIолла кхача енача дIаяххочае. ТIом беш лаьттача ара а тьле е моастагIчун дийнa яйи техникей хIалакье йиш йола, кхыдола декхараш къестадуаш яна бола тIеме лаьрхIа машинаш я вертолеташ.

Дилла кийча ба советски авиатораш, эшача минута кхоачашдергда цар вошал долча социалистически мехкий эскарий летчикашца цхьан шоай патриотически интернациональни декхар.

Григорий ДОЛЬНИКОВ,
авиаце маршал-полковник, ВВС керттерча командующе заместитель, Советски Союза Турпал.

ПРИВОЛЖСКИ ТIЕМА ОКРУГ. ТIегIертта шоай летни говзал арадаьккха тоцеш бола ха я хIанз СССР 60 шу дизара цIерагIча Сызрански летчикий лаккхерча тIема-авиационни училища курсантий. Из аьккхараша, вертолеташ лелхаш, шоаш геттара дика хилар дIагойтад шоаш гIулакх деш болча ВВС духь-духьача доакъошкен подразделенешка. Сталийхк деккхий боахенаш хиннача районашкара нах хIалхарбахара эздаеш кхоачаьеш, цуьа гойта Iойбабеш уж къонахчала делаш.

«Комсомолаш дош дола партийни кулгал дIале тоадарах нагарлеш а коммунистически кхетам лучара цун лоархIам лакхбарах» болча КПСС ЦК соцамо кхы а лакхагIча загIа тIа даьккхай кховна авиационни подразделеней командираш хала беш болча курсантий тIемен политически кийче.

СУРТА ТIА: учебни эскадриле дакагIа болча лесарах цаI, командира политдакъе вола заместитель, цхьоалагIча класса летчик, капитан коммунист Леонид Скубенко.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧАХКИЕВ Капитон

ХIАНА ВАЬЛАР КЪАЬНА ГИНИ ШИЙ УСТАЗАХ

ДУВЦАР

(Хистедоалар. Доладур [illegible] «Сердало» тIа).

ШЕ МА дарра хьехозар Гинена чуьра ду къамаьл.

— Колхоз яхар фуд аьлча — из наькха юкъара боахам ба, наха цхьана къа а хьегаш, къахьийга хьахмина пайда массанена ше-шие хьийгача къкга хьежош хьа а луш бола... Колхоз вIашагIйоллалга къача наькха вахара Iалаьмате чIоагIа доархIаме гIулакх ш. хIана аьлча, дукхача хьевIашагIкхийттача къахьегамхошта юкъе хIара сагa кхы массаме яр во йиш таро йолаш хургва, гота йоллае, ялат чуэца, кхыдар де... ТIаккха къел наха юкъера дIаяргья, массава пхьаттара дика вахаш хургва...

Из къамаьл дар чуьна луаш хиннача дар. Цхьа гIалгIай мотт бар бийцар. Иштта из гоаза къамаьл дер бIаргаго, шорттига хьал ай а венна, корах чухьежар Гини. ЦIеяа деьшa кортен модии долаш, юкъерча дегIара тькьь пхиь-тикьь ялх шу хургдолаш вIамига сагa латтар цIа дизза багIача наха хьалхашка, цунна юхе вегIар мIудик хьал а хьекха пхьаькха. ВIарахьожаше а вейлар Гинена къамаьл деш уралаттар — совпартшколе дешавагIа яха шийна дукха гаьна воецаш вахача лоалахочун Терсбота во! Хамбор.

— Астохпаралла, хьамал къелла вала воаллача Терсбота воIах хиннача сагага, — аьнна, хийтар корах чухьежаш лаьтача Гинена. — Иттцхьайтта шу хьалха тIаюкха ноч-хачи а доацаш, Iай а аьхки а даь гIолхант лаьнна гIовтал а йийла лийнна Хамборг яха гIийла кIаьни вакх из. Ма эргальлар хьо зама, — йоахар цо ше-шийца.

Шийна гаьна доецаш цIаьхха когий таташ хьаьр Гинена. Кора духьалара хьа а нийкха, пенаца дIахьудавелар из. Сердахга хьийжача цун бIаргашта хIама гапар хIанз.

— Малав хьо, цу пенаца латтар! — аьнна, сомача гIараш йистхилар цаI. Гини юха йистхиланзар. ШорттагIа Iо а тебе, пенаца гIолла дIаволавелар из.

— «Малав хьо?» ма яхий хьога! ДIа ма гIолахь! — юха а чIоагIагIа йистхилар даьлар.

Гини, юха йист а ца хулаш, воакъа гIолла Iовелар, ма хула когий тата а доалаь. Эзар уйла дага нийкхар Гинена: Фу де воаллар аргда аз хIанз гучавоале, йоахар цун дего. «ХIаьй, са устаз, сарцагIа валалахь», — шийна долча лекалца велар из.

— Аз дIа ма гIо ма яхий хьога, — йоахар тIехьа воагIачо, тIаккха йоахар цун когий таташ.

— Ва устаз, сарцагIа валалахь, ма витталахь со укхана кIала, — йоахар шийна дагахье цIий низ мел ба ведда водача Гине.

ТIехьа воагIачун тата тIехьара воалаш дацар. ТIехь-тIехьагIа гаргга гIорташ латтар из.

— Аз сабар де ма яхий хьога, дIа-м хIаьта а мича гIоргва хьо, — яхаш, цIогIа деттар цо.

— Ва, са устаз, — йоахар Гине дагахьа, — хIана хьо сона сарцагIа ца воале, кхы

ДоргI аьнна, тIехьара топ яьлар. Кийна дерг дIайнхьача мо хийтар Гинена. Аьтта дерг хIама ца хоаш къорадийрзар.

— Кхы ма тохалахь, дика техар ia!—аьнна, юхасацар Гини. Соа чIоагIа вуьхьеш, цa лекхкхалацар пунна. ТоI къийтта моттиг малагIа я хьанна гIерташ, сихвенна кулгаш хьекхар цо, къийтай аьнна шийна хетача, цхьабакъда, цхьаннахьа а из моттиг йолаш яцар.

УрагIа дахийта кулгаш а долаш, тIаоттаь топ а йолаш, ше ведда Iовенача новкъа юхавитар Гини тIе

— Iаьйт, устаз лI-ит, устаз! Сона сарцагIа валанзар хьо тховсара. Хьа дар дош доацалга хIана хоа сона боькъонца, йоахар шийна дагахьа, ше арадаьккхача гIулакхах а ше лацарах а эгIазвала, фу дергда ца хоачa къаьнача Гине.

Вера хана дена къаьлалаца цох тешаш, мичча заманa а ше кIалхисаьа метте цунга кхайкача, из сарцагIа а вена, цо кIалхара воккхаргва, яхаш, дега чу лоаттаваь шийна устаз а, цо шийна тховсара ца даь цхьаккха гIо а дукъале уьтташ, эгIазалца дог доагар цун, ше гарре эгавора из.

Иштта ше волча бесса школан че йяьза собране багIача шийна юртахошта хьалхашка эттар къаьна Гини, юрта хьахочун ГIайрбина топ тIа а латташ. Беррига нах бIархьежар шоай юртарча къаьнача мурдий туркха. Цхьабараш цецбаьна хьежар, цкъа-дале, из эхь хеташ, цIий хIана лацар, хеташ, шозлагIа-дале, цхьа елакъажача мо хIана я цун юхь, яхаш. Цхьабакъда, пхьаннена а гацар цу минута воккхача сагa кер чу яьгача цIера ела. «Укх [illegible] шера хьох тийша хинвавар со, са устаз! Со селла хьайта кхайкхача сарцагIа валанзар хьо! Со тешар хьох... ХIанз тешац со хьох!» йоахар цун дего...

БIаргаш дизза хий чуэттар цун. Нах дукхагIа барш харцахьа хьежар. Цхьабараш, бела а бенна, айдир:

— Велха-м валац из?
— Тара-м да.
— ЧIоагIа кIерaваьа мотт сона.

Кхетачe къамаьл деш хиннача Хамбора нах совцабир. ТIаккха къаьнача Гинена дIатIа а яийрзе, эзделца, безаме аьлар цо:

— Ай, ва Гини, хьо хIана уд тхох? Хьо ведий тхо мо сагa, укх юртара а волаш, тхо мо къе-мискa а волаш, оаха доацийта хIанна дакъа лаца а дезаш. Тхох дада мичa везар. Даьлла хьай юртахой кхетаче болча хьа чу а вена, Iохa мара. Шийна гIуланкха ваха цхьанналхьара воагIаш хиннав, школе сердал йоландаь, фуд малаз хьажа, корах хьа чу хьажав, тIаккха, ше хо ма велла а, гуча вала эхь а хеташ, ведда — из да-кх аз деррига а—Iа тховсара лелалер. — аьлар Хамбора, из гIулакх мичча бесса хинна дале а, воккха сагa шийна тIерча цун доацача хьалах кIалхара ваьккхар духьа.

Тоьал ха яьккхар къаьнача Гине доа дIа ала а веле, дог а чIехке, вусаш. Ше арадаьккха гIулакх а шийца ду безаме эзлий къамаьл а вIашш духьале оттадаь, сатохалацар цунна.

Юххера а, дог ура а оттадаь, аьлар цо:

— Сона лурац дий укх кхетачен тIа ладувгIаш вагIа?

Беррагаш бела а бейна, Iохоавир Гини. Кхетачено шийболх дIахо болабир.

Ийцар яр керда вIашагIйоллаш йола колхоз. Цхьанца хIамах ца кхеташ болча юртахоша хаттараш дора Хамборага а цунца хиннача хьакимага а. Цар дIанхетабора уж, колхоз йича хувцалургдолча юрта боахама къахьегамхой вахарах, юкъарча къахьеганца из аттагIа хургхиларах, товлургхиларах.

Юртарча къеча нахах бар кхетаче гулбенна мел хиннараш. Дукха вевгIар къаьна Гини царга ладувгIаш. Цар мел дийцар цун дега гаргга лар. Из вIалла а тара децар Къаьдар-молла а из мочар а дувцаш хинначох. Дуне хьаьлча гIоне баха йиш ца хиннача, хIанз баха безам болча наьха уйлаш яр цар шоай дегашкара хьалуттташ хиннараш. Дукхаза а Гинена хийттар, Гинена дагалаьттар дар из. «ВанагI, ераш боабе, ераш бомбаш кIалха еха леллийта воаллар-их со Къаьдар-молла хьехамах. — йоахар ше-шийца къаьнача Гине. — Ераш-м со моргаш ма хиннабий, са уйлаш ма йий яххар ювцараш-м. Ма дика болх ба-их, аз из ца даь, со сих ца ненна. Дала сабар делар сона. Лоиккхача зонах ваьиххар со дела. Юхь Iаьржйора аз сай. Уж бомбаш сога хьаенначун цIа-м даьра дар нийнха урагIа даха лезаш...». Сага хазарий-хьог! са уйлаш аьлча санна, ше вагIача дIа-хьа тьайо Гини дIа-са хьежар. Цу хинна истола хьалхашка лаьттача Хамбора шийга салаш хезар цунна:

— Гини, хьа безам бий къамаьл де?

Берригаш а Гинегахьа хьабийрзар. Фу дувцаргда аз, хетар Гинена. Сона-м фу хоа, са дага мел хинна-м шо дийца ма даьннадий. ТIаккха лагабехар цунна Къаьдар-молла бийша моттиг юхагIеи... Из ховттаргда аз, хийтар Гинена:

— Нах, — аьлар цо, — со кхеташ да оаш мел дийнар. Сона гаргга да. Дала ха йIаьхйойла шун! Бакъда, цаI да со ца кхеташ. Вехи ма баккхалаш воккхача сагах. Из фул аьлча — юрта мел вахача сага цхьа моттиг юврггIен хургда пхилга да...

Нах белабелар.

— Ай, ва Гини, — аьлар Хамбора, — хьона фу хет — хувшаргдий вай цхьан метта, цхьан маргIа кIала? Дукха ма дий вай...

— Цун уйла-м аз а яьр, — аьлар Гине, — ТIаккха дош дац-их цхьаболча наха дувцар...

— Дош дац,—аьлар Хамбора, — Къетар бокъо хьалтIаллар а цар Iаьдал оттар я ца лезаш болча баьдеча наха лаьрхIа арадоахаш доза хара хабараш ца уж. Царна вай дира къовсам лоаттабе беза. Вай моастагIий ба уж дувцараш. Ла ма дувгIалаш царга...

...Кхетаче чакхъяьлар. Нах дIа-са бехар, дIахо шоаш дергдолчун хоадам а баь. Сон-сон волча чувола, чай а ненна гIортаа хьо, йоахар цар Гинега. Веньда. Гини цхьаннахьа а чуваханзар. Массанеццa а, мархIа кхеташ, Iодика а йийца, шийна турса гIадa бе а елла, тетта Къаьдар-молла кое вахар из.

Лехамаши Корадаьраш

XIV бІаьшерера хоамаш

ХІара аьхка ГІалгІайчен лоамашка керда, мах боцу материалаш тел Іилманна хенна историн цуьн бакъахь хьакъехьара. Царех дукха ярш гучаюьйла Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІайн пачхьалкхан университетан Нохч-ГІалгІайн истори, социологин, филологин институтан археологаша лаьрххІа дола сахкана балхаш деча хана. Бакъда, цаховш нораяь нахa Іилманхошка хьателарахш а я. Царна юкъе нийслу пирача а юкъерча бІаьшерений а вайнаьха культура башха-дика йола образецаш, санъердаме хІамаш, дар хьахьокх гІалгІай дайша шоай хана арехьарча дуненца лелидаь бузамаш.

Гой ер кизга, ер сога кхаьчад Грозне вахаш волча А. А. Арсеньевгара (1-гІа сурт). Цунна ер корадаь хинад туристически походе волаш гІалгІай ВІовнашке яхача юрта цхьан махкарча келла йистера аьтта оагІорахьара (Эсах хьакхетача ТхьабечІожа гІоала Іодоагlача хи тІа). Кизга кхок (10,8 см) деррига а дац. ХІьата а дика холуш я цун тІехьашкарча оагІо тІа йилла шн тамашийна дийна хІама (сфинксаш). ДІаьха цІогамаш, тиьамаш, хьайбай дараш санна дегІамаш а наьха дараш санна сибеташ а долаш я уж. Кизгана гобаьнха даь Іарбий йоазув да.

Вай лакхе йийца белгалонаш йолаш хиннад XIII — XIV бІаьшеренашка Юкъерча Малхбоале, Юкъерча Азе, Малхбоален Европа шаьрача аренашка наха лелаьдаь дукхагІа дола металлически кизгаш. Бакъда, Къулбаседен Кавказе цу тайпара кизга хьалхара корадy. Тахан специалисташа лоархІ, Иранец Иранен мехкашка хьаь йолаьй уж хІамаш вгтара хьалха, тІакха уж дукха а хьеш хинай Доцо Ордавга городашка. Ах консультаци йийхача М. В. Ломоносова цІерагІча Московски пачхьалкхен университета профессора Г. А. Федоров-Давыдова аьлар, ВІовнашке корая йола кизга экземпляр Иранера кхиьхьача образцашта тарья Поволжьерча Доцо Ордакга городашка XIV бІаьшерене хьаь я, аьнна.

Из корадаь башха-дика кизга ше цаІ хинна Іац. Кастта цхьаьнха а хІайча металлах даь (диаметр 8,8 см йолаш) кизга корадир лоамаш ГІалгІайчен ЖІайрахой чІожа Шоанена лакхе МохтІе яхача юрта юкъерча бІаьшерений малхарча кашамашка бульдозеро йоххаьча моттиге аспиранта Д. Ю. Чахкиевна (2-гІа сурт). Цун тІехьашкарча оагІо тІа чоелхане «дийна даь» догам да. Холу схематически дехка долла хьайбай ноpтош а (цхьан метте корона туллача сага корта ба хьагуш).

Цу тайпара кизгаш дукха нийсденнад Малхбоален Европерча юкъерча бІаьшерений памятникашка — къулбаседерча Кавка яха хий долаучара деиз къулбехьа Къулбаседен Кавказ лоамашка кхачаьлца. ХІьата вай республике уж хьалхара корадоагІа.

Археологически тохкамаша торо хулийт цу тайпара дола кизгаш XIII-гІа бІаьшу чакхлоалаш XIV-гІа бІаьшу дІадолалуш даь хиннал ала, хІьата вайна йоазаш мел йолча дар образецаша (уж 30 гаргга я) хьагойт цар Доцо Ордаьга ремесленни центраща айхха бувзам хинилга. Пачхьалкхен Эрмитажа (гор. Ленинград) вокхагІеолча Іилман болхлочо, исторически Іилмай доктора М. Г. Крамаровски МохтІе корадаьча кизгага ше хьежача белгалдаькхар, цу тайпара дола кизгаш Доцо Ордакга шахьерашка хьадеш хиннилга, хІьата цар хуст Малхбоален Средиземноморьерча городашкара, исламски оалача, малхбузен искусствагара хьадоагІаш хилар. ДІахо цунна хет, цу кизгаш тІа даьдола догам вайна хІана ца йоза, кхетве хала йола календарни композиция йолаш я, аьнна.

Шаккхе а вай лакхе дийца дола кизгаш корадаьд шира замалахьа Малхбоален Европанаи Малхбоалевнаи юкъе бувзам лоаттабаьча Дарьяла чІожарча наькъа гаьна йоаццача моттигашка. Из хетаре, цхьа бахьан доацаш вац, хІана аьлча, хьалха вайна Нохч-ГІалгІайче наг-нагахьа корадоагІаш хиннa металлически кизгаш а ЖІайрален Эсен чІожашкара корадаьд. Цу хІамаша хьахьокх лоамаш ГІалгІайче бахача наьха дoаккхий бувзамаш хиннилге Дарьяла чІожке хьайолалуча Къулбаселен оагІорахьа Тийраша Іоддача Доцо Ордакга городашца (Татартуп, Лохера Джулат, кхыяраш), цул совгІа, гІалгІай даьша шой тайпара тІахьожам лоаттабаь хила тарлу Дарьяле гІоала чаяхбоалаш хиннача халача кира ухача новкъа, купецийн нераштa гІо-новкъостал дарах мах айбаь хургба цар, цу тайпара мах лаьрхІа царга кхача тарлу Доцо Ордакга кулгагоезалах йола тамашийна хІамаш а.

Царел совгІа, са хьое безам ба цхьаькха цхьа хІама: тІалаь йоазув а долаш йола топпара сурта гаргаш. Кизга корадаьчара хьалийшай уж Д. Ю. Чахкиева (3-гІа сурт).

Гаргаш шоаш-м бокха лоархІам болаш ац: дукхаза нийслуш йолча тІехьарча бІаьшерений сурата я уж. Бакъда, йоазув! Хала хете а, из деррига дац, цкъа а дац. ХІьата а, уж гаргаш из дІахьекха вола Тбилиски пачхьалкхен университета доцент Н. А. Шошиашвили шек вац, из йоазув гуржий «асомтаврули» яхача шрифтаца XIII—XIV-ча бІаьшерашка даь хилар. Цо яхар хьатІа ца нийцача далал, хІана аьлча, дІадахача шерашка профессораша Л. Н. Семенова, И. Ф. Яковлева, Е. И. Крупнова дукхаза а белгалдаьхад, лоамаш ГІалгІайче цу хенара гуржий йоазув дола памятникаш дукха а нийслуш хилар: цар хьахьокх гуржаштен вайнахан юкъе Доцо Ордакга дукхьала къовсам лоаттабарца дувзаденна хиннa айхха бувзамаш.

Ишта, хІамах санъердалуш болча наха ца хоьш ноовкъа хІамаша а гІо-новкъостал ду вайна 600 шу хьалхагІа хиннача замая хІамаш довза.

В. ВИНОГРАДОВ,
исторически Іилмай доктор, профессор.

ШОАЙ ГОРОД ЙОВЗИЙТАР

Туризм — вердалар довзалга, хозалар бІаргагулга да. Из дика кхетадеш ба Гроздерча №№ 14, 16 йолча школашкара педагогаш. Цулгхьа школе вІашагІъеллача пионерски лагерарча берашта лаьрхІа «Грозный — Нохч-ГІалгІайчен столица» яхача темагІа экскурсеш яй цар.

№ 14 йолча школера бІаь совгІа бер туристически автобусашца город йовзаш йолча улицашка, майдашка, проспекташка гІоали чакхдаьлар, шоай городе хиннар, долаш лар, хургар дайзар. Заводской районерча В. И. Ленина цІерагІча парке хилар уж.

Экскурсовода дийцачунна чІоагІа теркам тІабахар Андрус Натальй, Салов Олега, Жукова Оксанай, кхыбарий. Цо дийцачох парна хайра парке ягІача сигала бессарча йиъ корсачах 15 шера, кІаьд ца луш, къахьийта уж хьалхаьелча селекционерах Новтуненнох дар.

Катийча берий деташ тохалейташ дар Грозне бІаь деин-буса лаьттача тІемах. Павел Мусорова дешалерча гІулакхех дола дуцараш.

Дукха бераш дар Грозне лендросад йий ца хоьш а. е цига вІаьла хилалад а. цулухьа бокка салоІам хилар цареа тайп-тайпарча баьловгІай ши бІаь совгІа тайпа чуроача цу Іалаке музейца вІашагІкхетарах.

Лагере салоІача берашта бола болх вІашагІехьбаккхаро, берий салоІалга дикагІа хулийт.

Р. ДУДНИКОВА.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

18 АВГУСТ

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 8.00. «УнахцІено» яхача группе занити. 10.00. Болх беш я аттракционаш, ловзорглй автоматаш. 17.00. «Саббаре наб е торо я хьамсарча города» яха радиоконцерт. 18.00. Грозненски Шаьлен районий художествени самодеятельноста отчетни концерт.

С. М. Кирова цІерагІа культурий салаІарах парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Даьхенах дола иллеш» яха радиоконцерт. 13.00. Массовикаш, ловзорга, викторинаш. 18.00. «Лораде берий бІаргаш» яха лекци. 20.00. «Кердадераш, событеш, факташ» яха кинофестиваль.

Химикий культура Дворец. 11.00. Саг йоалаяра-яхара торжественни регистраци яр. 17.00. «Даьхен сий декалу ас» яха радиоконцерт. 18.00. «Хьамсарча мехка гІоала» яха кинокхьбар.

19 АВГУСТ

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Болх беш я аттракционаш ловзоргий автоматаш. 11.00. Болх беш я «Фаьлгийн приключенийн дунен тІа» яха киноклуб. 17.00. Болх беш я «УнахцІено» яхача радиолекторий. 18.00. Навсерени Веденин районий художествени самодеятельноста концерт.

Химикий культура Дворец. 10.00. Болх беш да «Нийсархо» яха берий кинотеатр. Фаьлг болча кинокхьбер. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Тха вІира» яха радиожурнал. Тема: «Производстве хьалхадаттараштa хтаду».

Дукха ха яц «Грозный — Москва» яха поезд лела йолаьлча. Бакъда, ха дукха еце а, Нохч-ГІалгІайчеверча пассажираштa меттел, из ехкенай цу маршрутегІа дезаш дукхахча нахе а.

Цу поезда тІа кхаьбетташ я проводникий пассех бригада. Царна юкъе а шоай декхараш диэза кхочушдеш хиларца белгалъяьннай Грозненски вагонни депора № 7 йолча подрядагІа болх беш йола бригада. Цу бригаде а дикагІчарех ба проводникаш Хасбулатова Яха, Семенова Нина, Маринина Тамара, Дутова Лиля.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Я. Хасбулатова, Н. Семенова, поезда начальник В. Дериглазова, Т. Маринина, Л. Дутова.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ТЕЛЕВИДЕНИ
18 АВГУСТ.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — В. Книта — «Эрсий миниатюраш».
8.55 — «Спортлото». 33-гІа тираж.
9.05 — Афгански артистий концерт.
9.25 — «Дика товараш дукхагІа хилийта».
9.55 — «Гжели яха сийна салхазар». Къаьнарча эрсий художествени промыслах.
10.25 — «Наха дельфинаш». Телевизионни художествени фильм. КхоалгІа фильм. 2-гІа дакъа.
11.00 — «Новкъост ...». Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ригера передача.
12.30 — «Йиографи» (Ереван). Телевизионни документальни фильма премьера. «Йокха ...» яхача цикла тІара.
13.00 — «...». Телевизионни журнал.
13.30 — «Дийнача хІаман дунен тІа».
14.30 — «Кердадераш».
14.45 — «Алиса - Зазеркалье». Мультипликационни фильм. 1-гІа, 2-гІа, 3-гІа, 4-гІа сереш.
15.25 — Политически обозревателя Я. А. Вознесенски къамаьл.
15.55 — Спортивно - художествени цІей. В. И. Ленина цІерагІча Централени стадионера трансляци. Из йистеньча — «Доттагlал» яха Дунен халкъашта юкъера яхьаш. Йайга атлетика.
18.40 — «Кердадераш».
18.45 — «Аьоснера ...». СССР халкъа артиста О. Попова декъе дешаш оттадаь телевизионни музыкальни фильм.
20.00 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Йайга атлетика. Ха «у ...».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Цыганий ... халхараш».
22.50 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Художествени гимнастика. Велоспорт.
23.40 — Яхьий дневник.
23.55 — «Кердадераш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Іуьрийнара гимнастика».
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Телевизионни документальни фильмаш.
9.10 — «ХІана ца хоор — Маьлха городе». Мультипликационни фильм. 7-гІа, 8-гІа сереш.
9.45 — «Іуьрийнара почта» яха музыкальни передача.
10.15 — Перински студе телевидене программа.
11.15 — «Революци мобилизаци ьйр». Телевизионни документальни фильм.
11.35 — «Мартин XIII». Телевизионни художествени фильм.
13.00 — «ДоттагІал» яхача дунен халкъашта юкъерa яхьаш. Йайга атлетика.
14.00 — Мультипликационни фильмаш.
14.25 — «Школьник» (гІалгІай меттала).
14.55 — «Къонал» яха студи.
15.25 — Киножурнал.
15.35 — «Патриот» (нохчий меттала).
16.05 — Документальни фильм.
16.25 — «Литературни вІашагІкхетараш» (нохчий меттала).
16.55 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
17.10 — Кинопанорама.
18.40 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Йайга атлетика.
20.00 — «Вайса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Могамаш».
21.00 — «Ха».
21.35 — «31-ча отдела ...». Телевизионни художествени фильм.

19 АВГУСТ

СССР ФЕЦАРЧА ФЛОТА ДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Халкъа шуамаш».
8.50 — СССР Фецарча Флота Денга. Документальни фильмаш. «Советски Эскар», «Фецарча тІема говзанчаш», «Урхе», «Цискарен ...».
9.30 — «Гургаь».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз».
11.00 — «Могамаш».
11.45 — «Іуьрийнара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Іилман техника». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.00 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Фильм — берашта, «МаршадоагІалда, е гІулакх доаццачарна ...».
15.10 — «ДоттагІий цІей». Афганистана тахнарча денах йола телеочерк.
15.40 — Тахан — СССР Фецарча Флота Ди. СССР оборона министра заместитела ТІема-Фецарча Низий Кертерча командующе, Советски Союза Турпала, адмирала кертерча маршала П. С. Кутахова къамаьл.
15.55 — СССР Фецарча Флота Денна хетадаь дола концерт.
16.45 — «Кердадераш».
16.50 — «Путешественникий клуб».
17.50 — «Халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Кхьдар.
19.00 — Футбол. СССР сборни — Мексика сборни. Ленинградера трансляци. Перерыв йолча хана (19.45) из йистеяьлча (20.45) — «ДоттагІал» яхача дунен халкъашта юкъерча яхьашка. Кхьдар.
21.00 — «Ха».
21.35 — Ялхьча пачхьалкхений эстрада ритмаши музыкаш.
22.35 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Художествени гимнастика. Ха чу ... Стендови стрельба.
23.35 — Яхьий дневник.
23.50 — «Кердадераш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаетта».
8.20 — Миусски ... Телевизионни документальни фильм.
8.50 — Ца байрамах ледача Юкъерча - Азин тІема округа штаба духовой оркестра дІалокха Советски композиторий ... йола фантазеш.
9.00 — «Эрсий къамаьл».
9.30 — «Оха тІера ца...». «...» яхача музеих-усадьбах.
10.00 — СССР Пачхьалкхен академически симфонически оркестра концерт. Дирижер — СССР халкъа артист — Е. Светланов.
11.00 — «ДоттагІал» яхача халкъашта юкъерча яхьашка. Йайга атлетика. Кхьдар.
12.50 — «ХІана ца хоор — Маьлха городе». Мультипликационни фильм. 9-гІа, 10-гІа сереш.
13.35 — «Хуьлавар — ...».
14.35 — Г. Пономаренко иллеш. Краснодарера передача.
15.00 — «Саг ... да ...». Юртара социальни хувцамаш.
16.00 — «Тха корреспонденташа дуцу».
16.30 — «ТІеххьара ...» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Спорта заслуженни мастерах, ... А. Мальцевах.
17.00 — «Ньынакчайр». Телевизионни художествени фильм. 4-гІа сери.
18.00 — Я. Авдеенко произведенех дола концерт.
20.00 — «Вайса даьхьала хийла шун, бераш!».
20.15 — Евгений Евтушенко стихаш.
21.00 — «Ха».
21.35 — Телевизионни лоаца метрах йола художествени фильмаш: «Кіорнаш», «Саг йоалае гІерта кхо саг», «Лоамаш даькараш».

РАДИО

18 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттамах лаьца.
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.24 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий гІалгІай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда обрядаш вахаре юкъайоахаш» (нохчий меттала).
10.35 — Рекламa (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).
12.40 — Лирически шуамаш (гІалгІай меттала).
13.00 — «Халкъа депутат». Корреспонденци (гІалгІай меттала).
15.15 — Илли оал художественни самодеятельноста декъашхоша (эрсий меттала).
16.00 — «Музыкальни почта» (гІалгІай меттала).

19 АВГУСТ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий, нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттамах лаьца.
8.25 — «Шоана дукха деза шуамаш» (эрсий меттала).
11.20 — «Тийрна ... казакий ... фольклора ...» яхача циклера передача (эрсий меттала).
15.15 — Ашараш (нохчий меттала).
16.00 — «Денварха тІебуче» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Ашаракиха доттагІал делчарна» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Илли оал эрсий ...
18.22 — Пляев М. С. ... иллеш.
18.51 — Меттигерча композиторий иллеш.

Хоттам

Тахан республике гІоалан Грознен хувцалуш моркаш а йолаш, цхьайолча хана догІа а делхаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 21—26, Грозне 23 — 25 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен дийнен моркаш а йолаш, цхьайолча хана догІа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 11—16, дийнахьа 20—25 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Кагий нахи мехкарийи!

№ 4 йолча Грозненски юкъерча профессионально-технически училище 1984—1985 дешара шера дешархой деша дІачуэцаш дІахойт.

укх профессеех:

1. Мехкдаьттех газех йоаккхача скважинаши эксплуатационни разведочни бурув тенача буровойца гІонча, электросварщика болх бе а хоржолаш.
Дешара ха — 1—3 шу.
2. Буровойшта гІулакх дем вола электромонтер.
Дешара ха 1—3 шу.
3. Электрогазосварщик.
Дешара ха 1—3 шу.
4. Автослесарь.
Дешара ха — 1—3 шу.
5. Химически анализа лаборант (мехкарий).
Дешара ха 1—3 шу.
6. Топограф-геодезист.
Дешара ха — 1—3 шу.

Училище деша дІаэц 8—10 класс чакхъяьккхa кагий нахи мехкарийи, эскарера цІабаьхка бІухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша багІача хана дешархой Іалашбу мах боцаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца, городской транспортаца дела льготаш ду.

Училище болх беш я художествени самодеятельноста кружокаш, вокально-инструментальни ансамбль, предметни кружокаш, спортивни секцеш: шийлоІаме кІалтохаргагІа латар, волейбола, баскетбола, истола гІарча тенниса. Производственни практика йолча хала дешархошта шоай специальностагІа доагІача юкъерча алапех 33—50 процент ахча кара дІател. Училище деша вагІаш яьккха ха къахьегама стажаш дІалоархІ. Дешар хьехаш бе юкъера технически лакхерах образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебоалаш дІалуш йола экзаменаш тоаме дІаехка а болча кагирхошта юкъера образовани лакхарах долее профессегІа квалификаци еша долеи диплом дІалу. ТІехьа дешаш училище чакхъяьккха дешархой лакхерчеи юкъерча специальни дешара заведенешка деша хьожабу.

Училище чакхъяьккхарий специальностегІа болх бе хьожабу город Грозне.

Деша отта безам болчо училище хьачуву директора цІерагІа ер документаш: заявлени, дийна хІара теша, вахача моттигера справки; шаь ха тІа йола теша е паспорт, 6 фотокарточка 3x4 размер йолаш.

Документаш хьачуийцу хІара дена 8 сахьат даьлча дена 17 сахьат даллалца.

Занятеш дІайолалу 1984 шера 1 сентябрь.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район, 12 участок, автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соавча кхачаьлца.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДІАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Газета яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги ах шара—2 соми 4 кепиги.

Суда залера

БАЗАРХОЙ АЬТТУВ БАЛАНЗАР

Адамий вахаре дола дика мел дар къахьегамгара хьадоагІаш да. ЦІена къахьегаш ваха саг массе а хана дика лаьрхІаь наха.

Бакъда, цу нийсача новкъа ца баха, ше къахьийга доацача рузкъах баха гІертарах совгІа, цу наькъ тІа шоай бераш даха а тардургдола гІулакхаш лeладераш нийслу хІанз а вайна юкъе.

Масала, ишта хІама дир Грозне № 66 йолча берий яслей киня йоаца болх беш хиннача Анзорова Залпа Супьяновнас. Цкъа Москве яха дукха тайп-тайпара дола импортни товараш дера цо, ше беннача безагІча маьхагІа юхадохка, цу тІера ахча даккха дагахьа.

Грозне, Петропавловски шоссе йолча хІамаш йохкача рынке уж бевача маьхах дохка йолаелар.

Масала, 7 сом денна ше нийцача маІача наьха кочах 30 сом дехар, 8 сом деннача «Япония» яхача истола тІа тувсача гатах 70 сом, 17 сом деннача китайски производства кхалнаьха кочах 60 сом, ишта кхы дІахо а.

Нагахьа санна Залпас бехача маьхах уж товараш дохка цуй вІаштІехьдаьлча, 159 сом цунна пайда болаш хІамаш яр цо рынке енараш. Бакъда, дагалаьттар кхочашхилазар Залпай — цига тІакхаьчача ОБХСС болхлошa «цкъара дІанийцар» цун деррига товараш.

Анзоровай дош следствене органашка кхачар, цига г. Грозне Ленински района халкъа суде.

Следстви еш а суде дош дуцаш а из гІертар ше Москвера еца хІамаш спекуляци яра еацар, гаргарчи боазачех наха енаяр, уж раьза е ца хинна юхайохкаш яр, яхаш ше лаьца спекуляци никъ дІахьулабе. ТІакха салар Москве никъ беш хинна ве меттаоттае гІертар со. Из шек ядр къахьегача накагара цар шоай хьамалга ахчан тІера совлен хІака ше йоаккхаш хилар.

Анзорова вІамига ше бер а долаш, 30 шу мара далаьна кьона саг я, кийчахьа болх булургболаш унахцІека а йолаш.

Укхаза белгалдаккха доатІа Залпа 10 класс яьккха дийша саг хилар. Шело йоэцаш да советски школе цунна общественна болча пайдана къахьегаш хила веза, социалистически рузкъа лораде дехкарийла ве саг, социалистически строе дІадаьккхад саго сага хьакъ дуалга, яхаш хьехам бенна хилар. Из деррига а дицдалийтар Залпас.

МалагІа нийса кхетам лургба цо ший берашта, нагахьа санна ше хьийгача къих доаца рузкъа гулде этача?

Грозне, Ленински района халкъа судо ши шу ха техар цунна чуялла, цун доалахьа бола боахам дІа а боаккхаш.

Анзорова санна, спекуляци никъ бе йолаеннаяр Грозненски района Нохкхача АтагІа яха Пикиева Минги Маудовна. Из а яц йоккха саг. 38 шу мара даьнидац цун. ПМК-10 болх беш я. Цунна а дагадехар роазкъчи маьхах хьа а яйеш беза мах боаккхаш хІамаш йохка. Баку а яха импортни товараш дера. Уж дохка дихьар Грознерча хІамаш йохкача рынке. 30 сом денна ше кийца спортивни туфлеш 100 сом дехаш, ишттала мах боаккхаш кроссовкаш йохка еттар. Цун а кхенаэр дагалаьцар кхочашде.

Базар яра дукхьала къовсам лоаттабеча наха хьалаьцар из. Суда хьалхашка отта йийзар цун. Бакъда, следстви еш а суде а харц ца дуцаш цІена лотгъам бир Минге. Ишта из бакъ ... судо къахетам бер цох. Ше балха йолча доагІача алапех 20 процент пачхьалкхенна дІа а тердолаш 2 шу суд йир цунна, йохкаш хинна хІамаш цунгара дІа а йоаккхаш.

Грозненски района Петропавловски станице яхача Джабраилова ПаьтІамата а дагадехад наха а ма йой аьна базар е. Баку яхар из юхайохка хІамаш эца. Цунна кора а йир ше лийрхІараш. ХІамаш йохкача городской рынке кІирандийнахьа кІал хІама а тесса, ше базара еца хІамаш Іоехкар цо. 81 сом денна ше нийцача кхалнаьха кочах 150 сом доккхар, 17 сом деннача отрезах — 30 сом.

ПаьтІамата дика бола базархой бадар цу дийнахьа нийсбеннараш. Цхьаьнка хІама цун йоккха кхелетьа, вгара хьалха цунца мах бийцар ОБХСС болхлоша. ПаьтІамата деррига товар «дІанийцар» цар.

ХІама ца ешаш 40 шу долаш саг я Джабраилова ПаьтІамат. Ялх бера наьа я, эІашагІчун 3 шун доаккхагІчун 15 шун е долаш, хилах а нииех а тоаенна я. Шортта хьабе болх ба из яхаш йолча Ленина цІерагІча колхозе, хьийгача къих воахалургволаш хІама а доагІаш. Ишта из бахий цу станицера нах. ПаьтІамат кхыча тайпара яха дагахьа уйла яь кхинай. ДІайолалуш а цу уйлах тІерайоаккхаш хІама нийсденна яра. Из дика а да, цунна шийна эттара хьалха а долаш. Из дика да цун берашта а. Цар кхетаергІа шоай нанас лаьца кхинар бІехх никъ хиннилга. ХІьата ПаьтІамата ше геттара дика кхетадир из. Следстви еш а суде а чІоагІа дехкаьлна дуцар цо. Цох а къахетам бир судо 500 сом гІод а теха, йохкаш хинна хІамаш а хьаьлха, ха ца тохаш йитар из судо, из цІаьнха аьлца хилалга а дукхача берий нана а хилларах тарра.

Спекуляци а еш, балача вахагара совлен ахчаш доаккха баха гІертараштa дукхьала яра къовсам лоаттабер хІара советски сага дехкар да.

Ю. ГУРЖИБЕКОВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Мациевса, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; декхаргаши секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кхьахий — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00169. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковса, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3540.